

Heidi Ramberg Kristiansen

Pandemi på biblioteket

En kvalitativ studie av studentenes bruk, opplevelser og inntrykk av Biblioteket P48 under Covid-19-pandemien

**Masteroppgave 2021
Master i Bibliotek- og informasjonsvitenskap**

Abstract

Norsk

I denne masteroppgaven ble studentenes bruk, opplevelser og inntrykk av biblioteket og bibliotekjentene ved P48 under covid-19-pandemien undersøkt. Gjennom 3 fokusgrupper med til sammen 11 ABI-studenter, tegnes et bilde av hvordan covid-19-pandemien har endret studentenes bruk og inntrykk av biblioteket, hvilke følelser og tanker de har rundt dette, og hvordan de opplever at biblioteket har håndtert og tilpasset seg situasjonen, hva har fungert og hva kunne vært gjort annerledes. Bruk av biblioteket samsvarer i stor grad med tidligere forskning. Resultatene fra undersøkelsen viste også viktigheten av biblioteket som sted, der Biblioteket P48 utmerket seg som en viktig arbeidsplass for studentene. Biblioteket var et egnet sted for å arbeide med studiene, da biblioteket skapte et miljø som motiverte til fokus, og som gav studentene en følelse av tilhørighet og identitet. Undersøkelsen ble utført i en periode med høy grad av digitale tilbud og tjenester, og viste at digitale tjenester aldri vil kunne erstatte de sosiale og emosjonelle sidene ved biblioteket. I denne sammenheng ble også bibliotekets rolle som sosial møteplass og samlingssted utenfor hjemmet større, men også viktigere, enn før pandemien.

English

This master's thesis has examined, the students' use, experiences and impressions of the library and the library services at P48 during the covid-19 pandemic. Through 3 focus groups with a total of 11 students, a picture is drawn of how the covid-19 pandemic has changed the students' use and impression of the library, what feelings and thoughts they have about this, and how they experience that the library has handled and adapted to the situation, what has worked and what could have been done differently. Use of the library largely corresponded to previous research. The results from the survey also showed the importance of the library as place, where Library P48 excelled as an important workplace for students. The library was a suitable place to study, as the library created an environment that motivated focus, and which gave the students a sense of belonging and identity. The survey was conducted during a period of high levels of digital library offerings and services, and showed that digital services will never be able to replace the social and emotional aspects of the library. In this context, the library's role as a social meeting place and gathering place outside the home also became larger, but also more important, than before the pandemic.

Forord

Med dette masterprosjektet avslutter jeg min utdanning i Bibliotek- og Informasjonsvitenskap ved OsloMet- Storbyuniversitetet. Det har vært en lang prosess som tidvis har vært utfordrende, men også inspirerende.

Først vil jeg takke veilederen min Jannica Heinström for tålmodighet, og mange gode råd og innspill på veien mot et ferdig masterprosjekt.

Jeg vil også takke de studentene som tok seg tid til å delta i fokusgruppene, og som delte sine opplevelser, historier og erfaringer med meg. Uten dere ville det ikke blitt noen oppgave.

Til slutt vil jeg takke Roger for støtte, motivasjon, gode klemmer, og en ekstra innsats på hjemmebane så jeg har kunnet skrive oppgave.

Innhold

1. Introduksjon.....	4
1.1. Innledning	4
1.2. Motivasjon og avgrensning	5
1.3. Problemstilling og forskningsspørsmål	6
1.4. Oppgavens struktur	7
2. Bakgrunn	8
2.1. Biblioteket P48.....	8
2.2. Covid-19-pandemien	9
2.3. Pandemi på biblioteket	10
3. Teori	13
3.1. Forskningsbiblioteket i endring.....	13
3.2. Biblioteket som læringsrom	15
3.3. Biblioteket som sted	16
3.4. Felleskap på biblioteket	19
3.5. Fagbiblioteket som sosial og emosjonell arena.....	20
3.6. Brukerundersøkelser fra 2 norske fagbibliotek	22
3.6.1. Biblioteket Dragvoll	22
3.6.2. NMBU Universitetsbibliotek	22
3.7. Tidligere forskning ved Biblioteket P48	23
4. Metode.....	26
4.1. Valg av metode	26
4.1.1. Kvantitativ metode: Statistikk	27
4.1.2. Kvalitativ metode: Fokusgrupper.....	28
4.2. Utvalg og rekruttering	30
4.2.1. Fordeler og ulemper ved utvalget.....	31
4.3. Utforming av fokusgrupper	32
4.4. Utforming av diskusjonsguiden.....	33
4.5. Gjennomføring og refleksjoner rundt datainnsamling	34
4.6. Forskningsetikk	35
5. Resultater	38
5.1. Resultater: Fokusgrupper	38
5.1.1. Et stengt bibliotek.....	38
5.1.2. Digitale tjenester	40
5.1.3. Hva savnet de da biblioteket var stengt	43

5.1.4. Bruk av biblioteket	44
5.1.5. Opplevelser og inntrykk	45
5.1.6 Endret bruk av biblioteket nå og i fremtiden	46
5.1.7. Økt terskel for digital kontakt	48
5.1.8. ABI studenter: refleksjoner rundt egen studieretning	49
5.1.9. Avsluttende spørsmål	50
5.2. Resultater: Statistikk	50
5.2.1. Utlån og besøkende	50
5.2.2. Undervisning	53
5.2.3. Veiledning	55
6. Diskusjon	57
6.1 Viktigheten av biblioteket som sted	57
6.2. Biblioteket som viktig studiested	61
6.3. Digitaliseringen av bibliotekets tilbud og tjenester	62
6.4. Digital terskel	64
6.5. Har sammensetningen av fokusgrupper påvirket resultatene?	65
6.6. ABI studenter: Har populasjonen påvirket resultatene?	67
6.7. Besøk og utlån ved Biblioteket P48	69
7. Konklusjon	71
7.1. Oppsummering av prosjektet	71
7.2. Svar på problemstilling og forskningsspørsmål	71
7.3. Avslutning og videre forskning	74
8. Litteratur	75
9. Vedlegg	80
Vedlegg 1. Rekrutteringsmelding	80
Vedlegg 2. Diskusjonsguide	81

Figurer:

Figur 1: Sammensetning av fokusgruppene	33
Figur 2: Utlån fra automat – antall bøker per måned i Biblioteket P48	51
Figur 3: Antall besøkende per måned i Biblioteket P48	52
Figur 4: Utlån fra automat per besøkende i Biblioteket P48	53
Figur 5: Antall deltagere som deltok på undervisning ved P48	54

Figur 6: Antall økter med undervisning ved P48.....	54
Figur 7: Antall deltagere per undervisnings økt ved P48.....	55
Figur 8: Antall deltagere som brukte veiledningstjenestene ved P48.....	56

1. Introduksjon

1.1. Innledning

OsloMet – Storbyuniversitetet, tidligere kjent som Høgskolen i Oslo og Akershus, er et norsk statlig universitet med studiesteder i Oslo (Pilestredet), Sandvika og Kjeller («OsloMet-storbyuniversitetet», 2021; OsloMet, u.å.-c). OsloMet driver forskning og utdanning innenfor fagfeltene samfunnsvitenskap, helsefag, lærerutdanning, teknologi, kunst og design.

Universitetet har fire fakulteter fordelt på 19 institutter, har 2200 ansatte og 21 905 studenter. OsloMet sin strategi og visjon for fremtiden er at universitetet skal være et av landets ledende på forskningsbasert kunnskap for velferdssamfunnet, der et av målene blant annet er at universitetet skal være «ledende i å ta i bruk ny teknologi, innovative løsninger og effektive arbeidsformer» (OsloMet, 2019b).

Endringer innad i høyere utdanning, samt økt digitalisering, har ført til nye undervisnings- og læringsformer. Dagens studenter har derfor behov for en rekke forskjellige læringsmiljøer, noe som trolig reflekteres i hvordan de bruker biblioteklokalene og hva de ønsker av biblioteket. Fagbibliotekets rolle har også endret seg i takt med den teknologiske utviklingen, der stadig flere informasjonsressurser tilbys digitalt og det legges mer vekt på elektroniske samlinger (Bryant et al., 2009, s. 8; Gregersen & Moxnes, 2019, s. 2; Mildestveit et al., 2018, s. 1). Universitetsbiblioteket OsloMet sin handlingsplan for 2019-2024 følger universitetets strategi og visjon, med stort fokus på å blant annet styrke studentenes læring gjennom økt publisering og bruk av digitale læremidler, forskningskilder og digitale ressurser, samt støtte faglige ansatte til å ta i bruk digitale læringsressurser og nye undervisningsformer, for å nevne noe (OsloMet, 2019a).

Det siste året har imidlertid brakt med seg mer enn bare endringer tilknyttet teknologiske nyvinninger. 12. mars 2020 ble utbruddet av den smittsomme sykdommen covid-19 klassifisert som en pandemi, noe som stilte helt nye krav til omstillings- og forandringsprosesser ved landets universiteter og biblioteker. Siden pandemien var et faktum, har vi måttet leve med strenge smitteverntiltak og et delvis nedstengt samfunn med redusert tilgang på ulike tilbud og tjenester. Digitalisering av tjenester og informasjonsressurser fikk plutselig en helt ny betydning da landets studenter det siste året har hatt begrenset eller ingen tilgang til sine studiesteder og biblioteker. Ved OsloMet har

undervisning i all hovedsak foregått digitalt, og Universitetsbiblioteket har jobbet hardt med å få på plass flere digitale tjenester, samt tilrettelegge andre tjenester og tilbud til dagens restriksjoner slik at de kan fortsette å hjelpe studenter med det de måtte trenge i sin studiehverdag. Grunnet økt digitalisering og nye undervisnings- og læringsformer vil det derfor være viktig å studere universitetsbiblioteket i denne sammenheng, og fremfor alt bibliotekets rolle under pandemien.

1.2. Motivasjon og avgrensning

Starten på dette prosjektet, var at Universitetsbiblioteket OsloMet presenterte et mulig masterprosjekt hos dem via Idékatalogen for 2020 som ble sendt ut til alle masterstudentene på ABI. De ønsket å få undersøkt bruken av det fysiske og digitale biblioteket, og var blant annet veldig interessert i hvordan besøkende opplever biblioteket, hvordan de bruker biblioteket, og hvilke inntrykk de har av tjenestene. Slike brukerundersøkelser er nyttige verktøy for å forbedre og utvikle nye tjenester til studenter og ansatte, og er noe som burde gjennomføres med jevne mellomrom for å kartlegge faktisk bruk, behov og ønsker.

Innen jeg tok kontakt med biblioteket med interesse for å samarbeide med dem til mitt masterprosjekt, var imidlertid Covid-19-pandemien godt forplantet i det norske samfunnet. Strenge krav om smittevern har uten tvil hatt betydning for både driften og bruken av biblioteket siden koronatiltakene trådte i kraft mars 2020. Det ble derfor ikke mulig å utføre prosjektet uten at pandemien ville spille en stor rolle for utformingen av problemstillingen. Dagens situasjon gir imidlertid en unik mulighet til å undersøke hvordan biblioteket blir bukt under en pandemi, og hvordan biblioteket har tilpasset seg og tilrettelagt for en hverdag med restriksjoner og smittevern. Vil man kunne se store forskjeller fra før og under Covid-19- pandemien?

Når det gjaldt avgrensning til prosjektets problemstilling var Universitetsbiblioteket ved OsloMet veldig åpne for at jeg kunne ta tak i det jeg selv ønsket. Det ble imidlertid fort tydelig at pandemien ville gå hardt ut over studenter i gang med høyere utdanning. Mange universitet og høyskoler har nesten utelukkende måttet føre digital undervisning siden mars 2020, og har i perioder hatt begrenset eller ingen tilgang til sine studiesteder. Begrenset sosial omgang med andre medstudenter har også vært tøft for mange, spesielt nye studenter, som fikk et veldig spesielt møte med den nye studenttilværelsen. Jeg er jo også

selv student, og har følt på de begrensningene og tiltakene som covid-19-pandemien har ført med seg, det ble derfor naturlig for meg å sette søkelys på studentene, og deres møte med biblioteket og tjenestene under pandemien.

Universitetsbiblioteket OsloMet har i dag fire biblioteksbygg, hvorav en befinner seg på campus Kjeller (biblioteket Kjeller), mens de tre andre er fordelt på campus Pilestredet (Helsefagbiblioteket P32, Biblioteket P35 og Biblioteket P48) (OsloMet, u.å.-b). De tre bibliotekene som befinner seg på campus Pilestredet har flere like og overlappende oppgaver og tjenester, men de betjener ulike fagområder og fremstår dermed med ulike profiler (Universitetsbiblioteket, 2020, s.8). Som en videre avgrensning for prosjektet har jeg derfor valgt å fokusere på ett bibliotek, og da falt valget på Biblioteket P48 av flere grunner. Blant annet fordi Biblioteket P48 fungerer som OsloMet sitt hovedbibliotek. Men også fordi de siden 2012 har utført et prosjekt som følge av nye undervisningsformer og digitalisering, der fokuset har vært på både samlinger, tjenester og lokaler (Gregersen & Moxnes, 2019, s. 2-3). På bakgrunn av resultatene fra dette prosjektet, har de pusset opp biblioteket fra å være en stor boksamling til å bli et rom for studier, og til et bibliotek som skal imøtekomme forskjellige læringsstiler. Biblioteket P48 dekker også blant annet fagområdet Arkiv, bibliotek- og informasjonsfag, og er med det «mitt bibliotek», noe som også gjorde det til et naturlig valg for dette prosjektet.

1.3. Problemstilling og forskningsspørsmål

Basert på motivasjonen og avgrensningen skissert ovenfor, ble følgende problemstilling formulert:

Hvordan bruker studentene Biblioteket P48 under Covid-19-pandemien, hvilke opplevelser og inntrykk har de av biblioteket og tjenestene? Kan man se endringer i studentenes bruk, opplevelser og inntrykk av biblioteket under pandemien sammenlignet med før, og i så fall hvilke?

Videre ble det utformet følgende forskningsspørsmål:

1. Hvordan har Covid-19-pandemien påvirket driften av biblioteket?
 - 1.a Hvordan har pandemien påvirket eksisterende tilbud og tjenester?
 - 1.b Hvilke nye tjenester eller tilbud er utviklet på bakgrunn av pandemien?

2. Hvordan opplever studentene at biblioteket har tilpasset seg Covid-19-situasjonen?
 - 2.a Hva mener studentene biblioteket har gjort som har fungert godt?
 - 2.b Hva mener studentene burde vært gjort annerledes?
3. Føler studentene selv at pandemien har endret deres bruk eller inntrykk av biblioteket?

1.4. Oppgavens struktur

Oppgaven er delt inn i syv kapitler. Første kapittel er innledning med motivasjon for valg av tema og problemstilling. I kapittel 2 presenterer jeg rammene for prosjektet i form av et bakgrunns kapittel med informasjon om Biblioteket P48 og Covid-19-pandemien. Videre i kapittel 3 presenteres teori og tidligere forskning som jeg benytter meg av og som setter prosjektet inn i en kontekst. Kapittel 4 presenterer valg av metode. For dette prosjektet valgte jeg å gå for metodetriangulering med en kombinasjon av kvalitativ og kvantitativ metode. Videre beskriver kapittelet utforming og gjennomføring av prosjektet. I kapittel 5 om resultater presenteres funnene fra undersøkelsen, før de tolkes og diskuteres nærmere i kapittel 6. Oppsummering av prosjektet samt svar på problemstillingen og forskningsspørsmålene presenteres til slutt i kapittel 7. Konklusjon.

2. Bakgrunn

Dersom man skal få en full forståelse for prosjektet og de resultatene som kommer frem i undersøkelsen, tenker jeg det er viktig å sette rammene for prosjektet, tematikken og situasjonen. I dette bakgrunns kapittelet vil jeg derfor kort presentere Biblioteket P48, samt informasjon rundt Covid-19-pandemien og hvordan dette påvirker universitetsbiblioteket og bibliotek tjenestene.

2.1. Biblioteket P48

Biblioteket P48 ligger sentralt til på campus Pilestredet i Eva Balkes Hus. Biblioteket dekker fagområdene Arkiv, bibliotek – og informasjonsfag, Journalistikk og mediefag, Lærerutdanning og internasjonale studier, samt estetiske fag (OsloMet, u.å.-b).

Biblioteket er fordelt på to etasjer, der man i første etasje kan finne tidsskriftsamlingen, IT- servicedesk, printerrum, 24 PC-arbeidsplasser, 2 PC-plasser i døgnåpent rom, samt gruppearbeidsplasser. I andre etasje finner man veiledningsskrankene, søke pc-er, utlåns- og innleveringsmaskiner, innleveringsbokser til bøker og annet materiale, store deler av den fysiske samlingen, 24 PC-arbeidsplasser, 8 PC-plasser på stillerom, stille lesesal med 24 plasser, 16 grupperom, samt individuelle og gruppearbeidsplasser fordelt rundt i lokalet. I samlingen til P48 finner man pensum, tidsskrifter, faglitteratur, offentlige publikasjoner og studentoppgaver; i tillegg til skjønnlitteratur, barne- og ungdomslitteratur, lyrikk, tegneserier, film, musikk og lydbøker for å nevne noe.

Som hovedbibliotek har også P48 en rekke spesialiserte tjenester lokalisert til sitt bygg. Medieseksjonen som står for produksjon av film, lyd og bilde til undervisningsressurser, samt hjelper til på arrangementer, har sine fasiliteter etablert i P48 (OsloMet, 2020a; Universitetsbiblioteket, 2020, s. 11). Det meste av forskningsformidling og arrangementer skjer også hovedsakelig i Biblioteket P48, selv om ansatte fra alle bibliotekene er med i planleggingen. IT-skranken med veiledning og utlån av teknisk utstyr var tidligere tilgjengelig ved alle bibliotekene, men etter avvikling for å spare penger er tjenesten nå kun tilgjengelig ved P48. I bibliotekets annen etasje finner man også Studieverkstedet som tilbyr veiledning i akademisk skriving, denne tjenesten er imidlertid også å finne ved Biblioteket Kjeller.

2.2. Covid-19-pandemien

Covid-19-pandemien er et verdensomspennende utbrudd av den smittsomme sykdommen covid-19, som skyldes coronaviruset sars-CoV-2 (Tjernshaugen et al., 2020). Viruset ble først påvist rundt årsskiftet 2019/2020. Verdens Helseorganisasjon – WHO erklærte krisetilstand allerede i januar 2020 da viruset viste seg å ha en enormt rask spredning. Innen mars 2020 ble utbruddet klassifisert som en pandemi.

12 mars 2020 ble det innført omfattende tiltak for å begrense smittespredningen i Norge, og statsminister Erna Solberg beskrev tiltakene som de sterkeste og mest inngripende tiltakene Norge har hatt i fredstid (Tjernshaugen et al., 2020). Regjeringen har ført det de kaller en slå-ned-strategi der strategien har vært å håndtere pandemien på en slik måte at man til enhver tid har hatt kontroll på smittespredningen, slik at smitten er håndterbar og ikke overskrider kapasiteten til helsetjenestene (Regjeringen, 2020). I håndteringen av covid-19-pandemien har regjeringen benyttet en rekke tiltak, som blant annet hygienetiltak, tidlig oppdagelse og isolering av smitte, oppsporing og karantene av nærkontakter av smittede, reisefrådrådinger eller forbud mot å reise, innreisekarantene, regler og råd om avstand og antallsbegrensninger, herunder hvor mange nærkontakter eller besøkende hver enkelt innbygger/husstand kan ha.

Regjeringens Corona tiltak har ført til en rekke ringvirkninger i samfunnet. Barnehager, skoler og utdanningsinstitusjoner har i perioder vært helt eller delvis stengt, og undervisning har foregått digitalt der det er mulig. Det meste av kultur og idrettsarrangementer har måttet holde stengt. Alle virksomheter der tett fysisk kontakt er unngåelig har også vært pålagt å holde stengt i de verste periodene med smitte. Og befolkningen er oppfordret til å unngå reise, bevege seg minst mulig ute, og ha hjemmekontor så langt det lar seg gjøre. Ett år med pandemi har hatt enorme konsekvenser for enkeltpersoner, bedrifter, samfunnet og økonomien. Imidlertid har Norge heldigvis vært blant de landene i Europa med noen av de laveste dødstallene. Til dags dato (31. mars 2021) har 663 nordmenn død etter å ha blitt smittet av coronaviruset (Folkehelseinstituttet, 2021). Til kontrast er det registrert 2,8 millioner dødsfall verden over knyttet til covid-19 (World Health Organization, 2021).

Ettersom covid-19 er en verdensomspennende pandemi med katastrofale følger, har det vært satt inn store krefter internasjonalt for å utvikle vaksiner mot viruset (Tjernshaugen

et al., 2020). Allerede i desember 2020 kunne flere land starte vaksineringsen, som her i Norge hvor første vaksinedosen ble satt 27. desember 2020. Regjeringen her i Norge presiserte imidlertid på sine nettsider at det fremdeles er uklart hvilken effekt vaksinen vil ha, og at vi dermed må være forberedt på at det kan være behov for å opprettholde smitteverntiltak helt frem til sommeren 2021, og muligens enda lenger (Regjeringen, 2020). Per dags dato (31. mars 2021) er smittesituasjonen fremdeles ustabil og det er innført strenge nasjonale tiltak, selv i de områdene det tidligere har vært lite smitte og lettere tiltak (Regjeringen, 2021a). Vaksineringsen er godt i gang, men det er fortsatt usikkert når samfunnet vil kunne gå tilbake til «normalen».

2.3. Pandemi på biblioteket

12 mars 2020 ble Universitetsbiblioteket OsloMet nødt til å stenge dørene til sine biblioteklokaler, samtidig som resten av landet stengte ned. Sykdommen Covid-19 hadde nettopp blitt klassifisert som en pandemi, og det var mye usikkerheter rundt driften av biblioteket i tiden som fulgte. Bibliotekene ble imidlertid pålagt å holde stengt ut store deler av vårsemesteret 2020, noe som bød på en rekke utfordringer og nytenkning rundt hvordan tjenestene skulle tilrettelegges for å nå ut til studentene som nå ikke hadde mulighet til å besøke biblioteket fysisk.

25 mars, to uker etter nedstengningen, annonserte Universitetsbiblioteket at noen digitale tjenester var på plass (OsloMet, 2020c). Biblioteket kunne nå tilby digital veiledningsskranke med mulighet for å chatte med en bibliotekar. Ekstra veiledning i litteratursøk, APA, EndNote, Word osv. ble gitt i eget veiledningsrom i Adobe Connect, samt at noen av bibliotekets oppsatte kurs også ble strømmet via samme kanal. Studieverkstedet på sin side kunne tilby veiledning i oppgaveskriving og studieteknikk over Zoom eller telefon. To dager senere, 27 mars 2020, ble det annonsert på Universitetsbiblioteket OsloMet sin egen Facebook side, at Takeaway-biblioteket hadde åpnet (Universitetsbiblioteket OsloMet, 2020a). Dette innebar at studenter og ansatte ved OsloMet nå kunne bestille bøker i Oria, for deretter å komme innom og hente bøkene i døra når man hadde mottatt hentemelding. Først 19 mai ble campus delvis åpnet slik at studentene selv kunne gå inn i biblioteket og hente eller levere bøker i angitte åpningstider, men det var ikke lov å oppholde seg i biblioteket eller på campus utover dette (Universitetsbiblioteket OsloMet, 2020b).

5 og 6 juni 2020 åpnes det igjen for at studentene kan bruke campus, bibliotekene og lesesalene, men med relativt strenge smitteverntiltak. Skrankene er beskyttet med pleksiglass, det er reduserte sitteplasser i biblioteket, og ved alle automater og bord er det plassert ut flasker med håndsprit. Det var tydelig at pandemien hadde kommet for å bli, og med det strenge restriksjoner og tiltak. Selv om campus og bibliotekene var åpne, og deler av tjenestene fungerte som før, beholdt man det digitale tilbudet man hadde opprettet da biblioteket var stengt. Utover høstsemesteret ble det digitale tilbudet utviklet videre. Digital skranke og veiledning ble flyttet over til Zoom, stadig flere kurs ble også holdt digitalt via Zoom, og arrangementer ble utført digitalt og strømmet via Universitetsbibliotekets Facebook side og på Youtube (OsloMet, u.å-a).

Mot slutten av høstsemesteret 2020 ble vi rammet av andre smittebølge (Tjernshaugen et al., 2020), og på nyåret 2021 ble det påvist mutert coronavirus her til lands. Den nye virusvarianten viste seg å være enda mer smittsom enn sin forgjenger, og bibliotekene i Pilestredet og på Kjeller måtte igjen stenge dørene da regjeringen 23. januar 2021 bestemte at alle universiteter og høyskoler i Oslo-regionen skulle stenges for studentene som følge av utbruddet av det muterte coronaviruset (OsloMet, 2021c). Bibliotekene måtte nå holde stengt en periode på 4 uker, frem til 18. februar 2021 (OsloMet, 2021b). Denne gangen var man imidlertid mer forbered og mer rustet til å drive digitalt bibliotek enn ved den første nedstengningen, da det meste av bibliotektilbudene allerede var blitt digitalisert i løpet av høstsemesteret. 1. februar, en uke etter stengning, var take-away-biblioteket på plass, og på lik linje med tidligere innebar dette at studentene på forhånd måtte ha bestilt bøkene i Oria, for deretter å komme innom og hente bøkene når man hadde fått hentemelding (OsloMet, 2020b). For å komme inn i bygget måtte man også nå benytte adgangskort og kode, og det var ikke lov til å plukke bøker fra hyllene eller oppholde seg i lokalet utover å hente forhåndsbestilte bøker. Dersom man ikke hadde mulighet eller ønsket å møte opp på biblioteket fysisk, kunne man nå få bøkene sendt hjem. Bibliotekene og Studieverkstedet kunne tilby digital skranke og veiledning via Zoom, og Medieseksjonen tilbød, veiledning og rådgivning i forbindelse med bruk av utstyr på hjemmekontor og medieproduksjon (OsloMet, 2021a). Nå var også alle kurs i regi av biblioteket gjort digitalt og strømmes via Zoom.

Universitetsbiblioteket kunne igjen åpne dørene til sine lokaler torsdag 18 februar 2021, men med strenge smitteverntiltak (OsloMet, 2021b). Alle studenter og ansatte må ha tatt smittevernkurs før man får lov til å oppholde seg på campus, og de ulike tjenestene er bare delvis bemannet. Servering ved kantine og kaffebarer er midlertidig stengt, og infosentre og resepsjoner er ikke bemannet fysisk, men tilgjengelig digitalt. På bibliotekene er skrankene bare delvis bemannet, da det meste av veiledning og hjelp i størst mulig grad utføres digitalt. For å benytte seg av lesesalene må man booke plass på forhånd, og ellers er det reduserte plasser i biblioteket grunnet smittevern. Alle studenter og ansatte som oppholder seg på campus er påbudt å benytte munnbind under bevegelse, og i situasjoner der avstand på 2 meter ikke kan opprettholdes. Det er ellers krav om minst en meter avstand, også for de som leser sammen på biblioteket.

Selv om campus og bibliotekene er delvis åpnet og tilgjengelig for studentene, foregår det meste av tjenester og tilbud nå digitalt. All undervisning skal fremdeles være digital der dette er mulig, og alle skriftlige skoleeksamener vil bli gjennomført som digital hjemmeeksamen våren 2021. For dagens studenter har studiehverdagen aldri vært så digitalisert som nå, og nettopp derfor er det så spennende å skulle undersøke hvordan studentene opplever dette, samt bibliotekets håndtering og tilbud under pandemien.

3. Teori

3.1 Forskningsbiblioteket i endring

Den digitale utviklingen og stadig økende digitalisering av samfunnet har hatt stor betydning for de endringene som skjer innad i utdanningssektoren, og dermed også bibliotekene.

Dagens studenter er vant til å bruke en rekke forskjellige digitale teknologier og tjenester på daglig basis, og slike teknologier har gradvis blitt innebygd i universitetsmiljøet og forårsaket en endring i måten universitetsrommet blir brukt og sett på (Bryant et al., 2009, s.8). Disse endringene reflekteres blant annet i trendene for læring og kommunikasjon innenfor det akademiske miljøet, og har påvirket strukturen, funksjonen og sammensetningen av høyere utdanning. De fleste studieprogrammer i dag er bygd opp av kurs, selvstendig arbeid, gruppearbeid, presentasjoner og praktiske oppgaver, samt økt bruk av digitale tjenester i undervisningen. Dagens studenter har derfor behov for en rekke forskjellige læringsmiljøer.

Fagbibliotekets rolle har også endret seg i takt med den teknologiske utviklingen, der stadig flere informasjonsressurser tilbys digitalt og det legges mer vekt på elektroniske samlinger (Mildestveit et al., 2018, s. 1). Bibliotekene i dag skal ikke bare fastslå hvordan de strategisk skal utvikle de digitale tjenestene de tilbyr, men de må også vurdere deres fysiske rom (Bryant et al., 2009, s. 7). Overgangen til digitale samlinger og tjenester gjør at bibliotekene kan rydde i de fysiske samlingene, noe som åpner opp for muligheten til å bruke det fysiske rommet på forskjellige måter. Astrid Anderson med kolleger tar for seg ordet *åpenhet* og hvordan det har blitt et ord man verdsetter høyt i dagens samfunnsutvikling, og da spesielt i bibliotek-verdenen (Anderson et al., 2017, s. 11). I innledningen til boken *Det åpne bibliotek: forskningsbiblioteket i endring* snakker de blant annet om hvordan bibliotekrommet åpnes opp, med aksept for et høyere lydnivå og flere aktiviteter under samme tak. Videre skriver de «Det er et uttalt mål at publikasjoner og forskningsdata i størst mulig grad skal være åpent tilgjengelig, og ved universiteter og høyskoler blir det satset på åpne, nettbaserte undervisningsformer». Som nevnt er altså den digitale utviklingen og endringene innenfor høyere utdanning også synlig i bibliotekene, der både brukervaner og tekningen om hva bibliotekenes samfunnsoppdrag er, går igjennom en tilsvarende endringsprosess. Anderson et al. peker på at dette er spesielt synlig i bibliotekenes bidrag til prosjekter der faggrenser skal «åpnes opp», og i arbeidet der også

forskningsbibliotekene skal utvikles som møteplass og debattarena. Det moderne fysiske biblioteket skal altså imøtekomme et bredt utvalg av tjenester, og Bryant et al. (2009, s.8) viser til at mange campusbibliotek har valgt å redesigne, nettopp for å kunne imøtekomme studentenes behov ved å inkludere områder til gruppestudier, med blant annet plass til at brukerne kan både spise, drikke og prate. Videre skriver de at disse formene for hybridlæringsrom tjener et langt bredere formål enn bare å imøtekomme informasjon, og at flere undersøkelser har vist at de bibliotekene som endret og utviklet sitt fysiske bibliotekrom, opplevde en vedvarende økning i bruken av biblioteket også i etterkant.

Det har vært mange spådommer om fremtidens bibliotek, der den ubarmhjertige teknologimarsjen kan bety at det ikke vil være noe fremtid for biblioteket som et sted når all informasjon vil være tilgjengelig via internett (Bryant et al., 2009, s. 8; Watson, 2010, s. 47). Dette har imidlertid ikke vist seg å være tilfelle. I stedet er det faktisk høyere etterspørsel etter bibliotekbygninger som steder der studenter og andre fra det akademiske miljøet kan få tilgang til informasjon i en rekke formater og benytte seg av ulike læringsmiljøer. Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet skriver dette om bibliotekene i Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023:

Gode fag- og forskningsbibliotek er avgjørende for studentenes læring. Universitets- og høyskolebibliotekene gir tilgang til kunnskapskilder som har stor betydning for forskningsbasert utdanning. Studentaktive læringsformer krever varierte arbeidsplasser og andre informasjonsressurser i tillegg til tradisjonelle pensumbøker. Studenter gjør i økende grad bruk av nettbaserte og sosiale læringsformer, mobile plattformer og sosiale nettsamfunn. Universitets og høyskolebibliotekene har fulgt opp denne trenden og utviklet seg til moderne læringscentre.

(Kulturdepartementet/Kunnskapsdepartementet, 2019, s. 14)

Den teknologiske utviklingen og digitalisering av biblioteksamlinger har altså ikke ført til redusert bruk av biblioteket, men heller ført til en økt etterspørsel av bibliotekrom med tilgang til ulike informasjonskilder og ulike arbeidsplasser. Artikkelen til Bryant et al. (2009) peker på behovet for at bibliotekene utvikler seg i takt med digitaliseringen og nye undervisningsformer, og selv om artikkelen er mer enn 10 år gammel, er den ikke mindre relevant i dag. Snarere tvert imot. Dagens studenter lever i et enda mer digitalisert samfunn enn for 10 år siden, og covid-19-pandemien har for alvor ført undervisningen over på det

digitale. Vi ser tydelig nå hvor fort studentenes behov for ulike informasjonskilder, arbeidsplasser og læringsmiljøer endrer seg i takt med samfunnet, undervisningsformer og digitalisering, og hvor viktig det er at bibliotekene prøver å holde følge med denne utviklingen slik at de er best mulig rustet til å hjelpe sine brukere. Som Watson (2010) skriver i sin artikkel *The future of the library as a place of learning* - «Libraries must rethink the way they work and the way they support learning, teaching and research» (s. 49).

3.2. Biblioteket som læringsrom

En viktig ressurs for læring og forskning i ethvert universitetsbibliotek er dets offentlige rom (Walton, 2006, s. 133-134). Dette er en ressurs som må styres, utvikles og endres for å gjenspeile endringene som skjer i høyere utdanning. Disse endringene inkluderer økning i bruken av gruppelæring, flytting fra utskrift til elektronisk informasjon, den økte rollen som datamaskiner har i læring, og erkjennelse av at mennesker har forskjellige læringsstiler. Et misforhold mellom etterspørsel og tilbud på biblioteket skyldes ofte mangel på kunnskap om hvordan studenter velger og bruker plassen i biblioteket (Cha & Kim, 2015, s. 274). I motsetning til eksempelvis kontorbygninger, bestemmes bruken av bibliotekplass, spesielt læringsrom, vanligvis av studentenes romlige valg, da de ikke får egne arbeidsplasser på campus. Derfor er det viktig å forstå studentenes valg av rom/arbeidsplass for å designe og planlegge effektive bibliotekrom.

Flere studier er enige om sammenhengen mellom læringsmiljøet og læringsaktiviteter (Beckers et al., 2016, s. 244). I denne sammenheng er det viktig å knytte læringsmiljøer i form av «hvor» man lærer til spesifikke læringsaktiviteter i form av «hva» som læres. «Hva» som læres i høyere utdanning kan knyttes til to grunnleggende aktiviteter – individuelle aktiviteter som krever konsentrasjon og selvregulering, og samarbeidsaktiviteter som krever kommunikasjon og interaksjon. Læringsrompreferanser er derfor relatert til hvorvidt studentene utfører studieaktiviteter individuelt eller sammen med andre i grupper (s. 248-249). Videre viser undersøkelser at studentenes preferanser ved valg av læringsrom påvirkes mest av hvor effektiv de opplevde arbeidsplassen. Som for eksempel det å kunne gjennomføre læringsaktivitetene på en passende måte, med høy autonomi, sunne IKT-fasiliteter, tilstrekkelig komfort, og å kunne jobbe alene eller sammen i rolige omgivelser. Walton (2006) viser også til at tilgjengeligheten av ulike ressurser på samme sted ble ansett som verdifullt av studentene (s. 136-137). Eksempelvis det å ha tilgang til trykt og

elektronisk informasjon samtidig, tilgang til forskjellige typer teknologi eller elektronisk informasjon, samt nærheten til kopimaskin og skriver, eller bibliotekarene om det skulle være noe man trenger hjelp med. Studentene kan derfor se ut til å være mest opptatt av funksjonalitet.

Grønlund og Ringnes (2017, s. 195) poengterer at biblioteket ofte omtales som et fleksibelt læringsrom, og Bryant et al. (2009) skriver at «The flexible learning space, providing a hybrid of information resources and collaborative and independent workspace, is the 21st-century interpretation of the library as a social space» (s. 8). Ved å være et sted som gir mulighet for å veksle mellom å være alene, å være sammen, og å være sosiale, kan bibliotekene fungere som et fleksibelt læringsmiljø (Grønlund & Ringnes, 2017, s. 195).

3.3. Biblioteket som sted

Bruken av den fysiske plassen i biblioteket er viktig som studentenes læringsrom, og det finnes flere studier som viser at biblioteket er en viktig plass for studentene og arbeide, der mange studenter bruker mye tid i biblioteket til å drive med eget arbeid og forskning (Applegate, 2009 ; Bryant et al., 2009; Cha & Kim, 2015, s. 274). I løpet av de siste ti årene har mange forskningsstudier derfor lagt vekt på viktigheten av det fysiske biblioteket med begrepet «biblioteket som sted».

Anderson (2017) utførte et forskningsprosjekt ved Universitetet i Oslo der hun undersøkte hva biblioteket i Georg Sverdrups hus er som sted (s. 166), og hva biblioteket er for studentene som bruker det (s. 147). Bakgrunnen for prosjektet var at biblioteket skulle bygges om i 2017 for å blant annet tilrettelegge for digitale læringsformer og mer fleksible arbeidsplasser (s. 164). En av årsakene til dette skyldtes også frykten for at biblioteket skulle oppleves som irrelevant og gammeldags i en digitalisert og moderne tidsalder. Undersøkelsen til Anderson viste imidlertid at biblioteket er et mangetydig sted som samler ulike typer opplevelser, relasjoner og kunnskap (s. 147). For studentene som arbeidet i Georg Sverdrups hus, var bruken og opplevelsen av biblioteket med på å skape en tilhørighet og identitet for studentene, der det å arbeide i biblioteket blant annet skapte en følelse av tilhørighet til det akademiske felleskapet.

Den teknologiske utviklingen kan se ut til å gjøre bibliotekene som fysisk bygg mer overflødig enn tidligere, der digitale publikasjoner vil føre til at det tradisjonelle biblioteket

som sted forsvinner fordi alt blir tilgjengelig digitalt (Anderson, 2017, s. 147, 149). Anderson argumenterer imidlertid for at dette synet er feil, og at biblioteket forblir et viktig sted for dem som bruker det:

«Biblioteket har aldri vært bare det som befinner seg innenfor fire vegger, biblioteker har alltid formidlet og laget forbindelser mellom det som er innenfor veggene, og det som er utenfor, mellom bøkene og deres innhold, mellom arbeid som gjøres der, og det som studeres» (Anderson, 2017, s. 149).

Resultatene fra undersøkelsen viste også at det «gammeldagse» i form av trykte bøker, stillheten og det kjente, var noe av det studentene verdsatte høyt ved biblioteket (s. 164). Hvordan studentene brukte bygget endret seg også i løpet av deres akademiske karriere, noe som peker på at biblioteket har ulik betydning for alle som bruker det, og at biblioteket som sted forandrer seg over tid (s. 156). Studentene i undersøkelsen viste også at de brukte biblioteket på en rekke forskjellige måter, der noen brukte det som lesesal, andre brukte det for bøkene, noen følte seg hjemme der fordi det følte familiært, mens andre gjorde biblioteket til sitt eget (s. 166-167). Biblioteket som et mangetydig sted er nettopp det brukerne ønsker at biblioteket skal være, og peker dermed på bibliotekets irrelevans grunnet økt digitalisering ikke stemmer med virkeligheten.

Økt digitalisering av litteratur gjør imidlertid at det trengs mindre plass til trykt materiale, noe som åpner opp for at bibliotekrommet kan benyttes til andre aktiviteter (Anderson, 2017, s. 148). I denne sammenheng fremheves bibliotekenes rolle som møteplass og debattarena, og biblioteket som sted. For folkebibliotekene ligger fremtiden i biblioteket som en sosial og fri møteplass der biblioteket som et tredje sted vektlegges. Konseptet om «tredje sted», et samlingsrom som er adskilt fra jobb eller hjem, tilskrives Ray Oldenburg (Wood, 2021, s. 153). En persons hjem er «førsteplass», deres skole eller arbeidsplass er «andreplass», mens det tredje sted karakteriseres som møteplasser på nøytral grunn med lav terskel og lett tilgang (Thiele & Klagge, 2021, s. 35-36). Ideelt sett er de sosialt og kulturelt mangfoldige, og skaper en lekfull atmosfære med samtalen som hovedaktivitet. Offentlige bibliotek gir tilgang til materiale i form av bøker og andre medier, datamaskiner osv., og ikke-materielle ressurser som kunnskap og utveksling. Videre tilbyr biblioteket brukerne et offentlig tilgjengelig, ikke-kommersielt rom, der de kan tilbringe tid, møte andre

og delta i ulike aktiviteter. På denne måten utvikler folkebibliotekene seg til sosiale møtepunkter og steder for kommunikasjon, og som sådan et tredje sted.

Det har ikke blitt skrevet like mye om bibliotekene på universitet og høyskoler som tredje steder, men også her har det å åpne opp bibliotekene til sosiale møteplasser blitt et mål (Anderson, 2017, s. 148). Forståelsen av folkebibliotekenes plass i samfunnet kan imidlertid ikke overføres direkte til hva et universitetsbibliotek er for universitetet. Lars Egeland (direktør for universitetsbiblioteket OsloMet) skrev blant annet i Bok og Bibliotek i 2015, at fagbibliotekene må etablere seg som et tredje sted, der det ikke bare handler om å forbruke innhold, men også være aktive bidragsytere: «Det vil bety en endring av fokus fra å levere andres innhold, til selv å legge til rette for produksjon av innhold» (Egeland, 2015, s. 22). Som Anderson skriver, er det nettopp det samspillet som er mellom biblioteket som et tredje sted, på lik linje med det folkebibliotekene ønsker å være, og biblioteket som studiested og arbeidsplass, som kjennetegner universitetsbiblioteket (Anderson, 2017, s. 160). Wood (2021, s. 153) presenterer eksempler på moderne «tredjeplasser» som blant annet spisesteder og kaffebarer. I denne sammenheng hevder hun at ved høyskoler og universiteter vil biblioteket kunne fungere som et tredje sted for studentene like mye som spisesalen eller idrettssenteret (s. 157). Kanskje spesielt nå som fagbibliotekene legger større vekt på biblioteket som en sosial arena i tillegg til en arena for læring, der bibliotekrommet nå tilrettelegges for en rekke forskjellige læringsformer.

Covid-19-pandemien har imidlertid hatt en innvirkning på biblioteket både som sted, og som et tredje sted. Streng restriksjoner og smittevern i det offentlige har gjort om bibliotekene til «øde rom» (Thiele & Klagge, 2021, s. 31). Til tross for gradvise lettelser gjennom pandemien har bibliotekene forblitt delvis stengt og sterkt begrenset som tilbud, noe som ble observert i Tyskland der Thiele og Klagge utførte sin studie, samt andre europeiske land. Dette har blant annet ført til gjenoppretting av debatten om digitalisering og nødvendigheten av bibliotekenes fysiske rom. Thiele og Klagge viser til en undersøkelse av bibliotekbrukere i Storbritannia i perioden med strenge begrensninger av offentlige bibliotek, hvorav mer enn to tredjedeler av informantene i undersøkelsen vurderte gjenåpning av biblioteket som *ekstremt viktig* og *ganske viktig*. Pandemien fremhever viktigheten av bibliotekene som viktige steder med tilgang til materielle og ikke-materielle ressurser.

3.4. Felleskap på biblioteket

Anderson (2017, s. 157) undersøkte hva biblioteket i Georg Sverdrups hus var for studentene som brukte det, og viste blant annet at det som var felles for studentene, var at de verdsatte den fellesskapsfølelsen man får av å se andre som arbeider rundt seg. Mens Anderson fokuserte på biblioteket som sted, undersøkte Cecilie Fagerlid bibliotekets atmosfære og sosialitet (s. 150). Georg Sverdrups hus er et av de nyere og mer påkostede byggene ved Blindern, og er derfor blitt et populært studiested som tiltrekker seg studenter langt utenfor sitt eget fagfelt (Fagerlid, 2017, s. 171). Undersøkelsen til Fagerlid viste at den særegne sosialiteten og atmosfæren i det monumentale bygget hjalp studentene til å underkaste seg arbeidsrutinene og disiplinere seg selv til å være det hun kaller «seriøse studenter». Walton (2006) peker også på hvor viktig atmosfæren i biblioteket er for studentenes læring, og viser til funn fra egen forskning der studenter fortalte om hvordan den gode studieatmosfæren gjør biblioteket til et bra sted å studere (s. 137-138). studentene verdsatte også et biblioteks mulighet til forskjellige typer atmosfærer. Noen ønsker et stille og fredelig bibliotek som gir den arbeidsmoralen de trenger for å arbeide, med få distraksjoner. Mens andre ønsker et sted hvor de kan jobbe sammen med andre studenter, og hvor det å se andre studenter studere oppmuntret dem til å drive med egne studier.

Gayton (2008) på sin side snakker om det han kaller for et felles akademisk bibliotek. Selv om økningen av elektroniske ressurser kan føre til at låntakere ikke lenger trenger å komme til akademiske biblioteker for å få tilgang til informasjon, viser studier at mange kommer likevel (Gayton, 2008, s. 60), og at det faktisk er større etterspørsel etter bibliotekbygninger (Bryant et al., 2009; Watson, 2010). Det må derfor være noe annet av verdi som brukerne finner i akademiske biblioteker, og Gayton hevder at det de kommer for og verdsetter, er den «felles» opplevelsen av å se og bli sett av andre, stille engasjert i den samme seriøse aktiviteten (2008, s. 60-62). Han understreker imidlertid at et felles akademisk bibliotek ikke er det samme som et sosialt akademisk bibliotek, og viser til forskjellen mellom et rom der bibliotekbrukere er engasjert i sosial aktivitet, og et rom der de er engasjert i felles aktivitet. Sosial aktivitet i et bibliotek innebærer samtale og diskusjon mellom mennesker, enten om arbeidet eller mer trivielle saker. Felles aktivitet i et bibliotek innebærer å se og bli sett stille engasjert i studier. Videre poengterer han at sosiale aktiviteter dessverre ikke alltid er compatible med felles aktiviteter. Samtale, vitenskapelig

eller ikke, kan være en distraksjon fra seriøse studier på et felles sted. Det er altså mange oppfatninger og bruk av akademiske biblioteker, og det er derfor viktig at bibliotekene tilbyr ulike typer læringsrom og et bredt spekter av atmosfærer.

3.5. Fagbiblioteket som sosial og emosjonell arena

Grønlund og Ringnes (2017) forsøker å definere fagbiblioteket som en sosial arena som potensielt påvirker brukernes emosjoner (s. 193- 194). Fagbiblioteket fungerer som en arbeidsplass for forskere og studenter, motivasjonen for å oppsøke biblioteket er derfor ofte knyttet opp mot læring og det å lykkes med studiene. Emosjoner er en del av livet på biblioteket, og tidligere forskning peker mot at emosjoner spiller en viktig rolle for studentenes læringsutbytte. Grønlund og Ringnes mener derfor at fagbiblioteket og de ansatte ved biblioteket kan legge til rette slik at studentene klarer å mestre studietilværelsen bedre.

Forskning viser at studietiden kan oppleves som tøff for veldig mange studenter, der blant annet *Studentenes helse- og trivselsundersøkelse* fra 2014 viste at om lag 13 prosent av studentene i undersøkelsen oppga at de hadde lav grad av studiemestring, som igjen førte til psykiske symptomplager (Grønlund & Ringnes, 2017, s. 193-194). Videre viste studiet at en av hovedforklaringene på de psykiske utfordringene var knyttet til sosial ensomhet. Studenter har imidlertid aldri vært så ensomme som under covid-19-pandemien. Studentene synes det er mindre motiverende med nettundervisning, og flere er mer ensomme nå enn før pandemien (Regjeringen, 2021b). Flere sliter med ensomhet og psykiske plager, og spesielt unge og aleneboende er de som sliter mest (Folkehelseinstituttet, 2020). Blant studentene oppgir en av tre at de er ensomme, og nesten fire av fem savner det sosiale studiemiljøet. Dette gjelder særlig Oslo, der smitteverntiltakene har vært mer omfattende og mer langvarige enn i resten av landet.

Den sosiale dimensjonen til det offentlige biblioteket er funnet å ha stor betydning, som for eksempel viktigheten av biblioteket som et sted å besøke for å lindre isolasjon, og for forholdet som mange brukere rapporterer at de har til bibliotekpersonalet (Aabø & Audunson, 2012, s. 138). Selv om det ikke er forsket like mye på fagbibliotekenes sosiale funksjon, kan likevel universitetsbiblioteket fungere som sosial og emosjonell arena på lik linje med folkebibliotekene. Grønlund og Ringnes (2017) skriver at sosial deling –

«er å snakke med andre mennesker om forhold i livet og dele egne emosjonelle reaksjoner. Et økt behov for å være sammen med andre mennesker er naturlig for mennesker når noe går galt, eller hvis vi opplever stress. Et sosialt møte, i eller etter en studiesituasjon som har blitt opplevd som stressende for studenten, kan gi vedkommende muligheten for å regulere egne emosjoner gjennom å dele dem. Ved siden av medstudenter er bibliotekansatte en mulig sosial partner i dette arbeidet» (s. 198).

Grønlund og Ringnes (2017) viser for eksempel hvordan biblioteket kan være med å dempe negative emosjoner knyttet til eksamensangst, læringsproblemer, prestasjonspress, skrivesperre eller levering til frister (s. 194). Det å kunne slå av en prat med den bibliotekaren som sitter i skranken, med muligheten til å dele frustrasjon eller bekymringer, kan føre til at negative emosjoner rundt angst eller misnøye dempes (s. 198). Wood (2021) viser også til at referanseintervjuer ofte gir konfidensiell, lav risiko, ikke-truende, tilgjengelig, en-til-en-hjelp (s. 157). Data fra undersøkelser viser at studenter røper både personlig og følelsesmessig informasjon ved referansedisken, der bibliotekarer noen ganger henviser videre til rådgivningstjenester. Vanligvis omhandler denne ventilasjonen akademisk stress, men noen ganger kan avsløring omfatte andre personlige forhold.

Gjennom brukerundersøkelsen utført ved Bibliotek for samfunnsvitenskap og musikk ved Universitetet i Bergen, som Grønlund og Ringnes (2017) har brukt som utgangspunkt for sin diskusjon rundt biblioteket som sosial og emosjonell arena, kom det tydelig frem at de ansatte ved biblioteket var viktige når brukerne skulle karakterisere biblioteket (s. 199-200). I undersøkelsen ble informantene bedt om å beskrive biblioteket med tre selvvalgte ord (attributter). Svarene viste at 126 attributter var relatert til de immaterielle ressursene i form av ansatte, mens 106 var relatert til det materielle. At menneskelige ressurser i form av ansatte står sentralt når brukerne beskriver biblioteket, tolker Grønlund og Ringnes som at fagbiblioteket faktisk handler om mellommenneskelige relasjoner, i tillegg til de fysiske fasilitetene. Men i tillegg til viktigheten av de ansatte, fungerer også biblioteket som en uforpliktende møteplass for studenter som er ensomme, og som sosiale rom som bidrar til en følelse av tilhørighet, både for de ensomme og de med større omgangskrets (s. 194-195). Forskning viser at det sosiale er viktig for å dempe negative emosjoner, og en av de vanligste strategiene for å endre negative emosjoner er å snakke med, eller være sammen med andre

mennesker. Fagbiblioteket kan derfor i form av de ansatte, og som sosiale rom, bidra til å opprettholde eller øke positive emosjoner, eller dempe negative.

3.6. Brukerundersøkelser fra 2 norske fagbibliotek

3.6.1. Biblioteket Dragvoll

I 2010 utførte Sissel Merethe Berge en undersøkelse i sammenheng med sin masteroppgave, der hun undersøkte studentenes bruk av tjenestene i Biblioteket Dragvoll ved NTNU (Berge, 2010). Biblioteket hadde tilpasset tilbud og tjenester etter nye forskrifter og reformer i utdanningssektoren, blant annet Kvalitetsreformen, som satte søkelys på innføring av nye læringsformer og utvikling av gode læringsmiljøer (s. 1). I 2007 ble det tatt i bruk nye lokaler på Dragvoll der det nå var lagt til rette for ulike læringsaktiviteter i biblioteket. Man antar at det er utviklingen av et attraktivt læringsrom som førte til økt bruk av biblioteket, og i denne sammenheng ønsket Berge å undersøke i hvilken grad bibliotekets tjenester blir brukt av de som besøker biblioteket (s.2). Undersøkelsen ble gjort ved å utføre en survey-undersøkelse i bibliotekets lokaler.

Undersøkelsen til Berge (2010, s. 34-36) viste at studentene først og fremst kom til biblioteket for å sitte og arbeide. Andre hovedformål kunne være å skrive ut fagstoff eller låne pensumlitteratur. Undersøkelsen hennes viste også at det var et klart skille mellom faglig relaterte tjenester og de sosiale og miljøskapende tjenestene. Treffe venner, lese avisa eller slappe av var sjelden en hovedgrunn til å besøke biblioteket. Likevel hadde det å kunne lese aviser, sitte i en sofakrok eller låne DVD'er betydning for studentene, men ble sett på som de minst viktige tjenestene i undersøkelsen. Studentene rangerte høyest fagrelaterte tjenester, hvor det å ha et hyggelig sted hvor man kan arbeide, utskrift fra datamaskin, tilgang til datamaskiner og direkte tilgang til bøker og tidsskrifter som de viktigste. Studie til Berge viser også at det er en del tjenester som ikke nødvendigvis er årsaken for besøket til biblioteket, men studentene ga inntrykk av at det var av stor betydning at disse tjenestene fantes i biblioteket når man først var kommet dit. Et godt eksempel på dette var muligheten for å spørre en av de ansatte om hjelp, noe som ble rangert som over gjennomsnittet viktig av studentene, selv om denne tjenesten sjelden var hovedmålet for bibliotekbesøket.

3.6.2. NMBU Universitetsbibliotek

Høsten 2017 ble det utført en brukerundersøkelse i NMBU Universitetsbiblioteket (Mildestveit et al., 2018). Rapporten fra undersøkelsen peker blant annet på hvordan

fagbibliotekenes rolle endres i takt med dagens teknologiske utvikling, det økende søkelyset på biblioteket som fysisk læringsrom, og at tilgang til biblioteket regnes av studentene som noe av det viktigste for at det fysiske læringsmiljøet skal være best mulig (s. 1-2). Basert på dette ønsket man å få undersøkt hvordan studentene brukte det fysiske bibliotekrommet; og de var særlig interessert i å se på hva studentene allerede gjorde når de var på biblioteket, og hva som eventuelt ville fått de til å bruke bibliotekrommet mer.

Resultatene fra brukerundersøkelsen ved NMBU Universitetsbibliotek viser de samme tendensene som studiet til Berge (2010). Studentene brukte hovedsakelig biblioteket til å låne bøker eller annet materiale, jobbe alene, jobbe i grupper, eller spørre om hjelp (Mildestveit et al., 2018, s. 10). Rapporten konkluderer også med at NMBU biblioteket sees som en viktig læringsarena og møteplass blant studentene. De peker på at studentene ønsker å sitte på biblioteket å jobbe, og at dette dermed får en viktig sosial dimensjon, i tillegg til en dimensjon for læring.

3.7. Tidligere forskning ved Biblioteket P48

Brukeropplevelser er noe som stadig blir mer vektlagt i bibliotekene, og stadig flere forskningsbibliotek jobber nå aktivt med brukeropplevelser som utgangspunkt når de skal utvikle bibliotekene (Anderson et al., 2017, s. 13). Også ved Biblioteket P48 har dette vært et fokus. Seksjonssjef ved Biblioteket P48 Anne-Berit Gregersen og universitetsbibliotekar Gry Bettina Moxnes ser på Biblioteket P48 sin utvikling siden 2007 frem til i dag, samt hvilke planer som finnes for fremtiden (Gregersen & Moxnes, 2019).

Da Biblioteket P48 flyttet inn i eksisterende lokaler i 2007, var det ikke mye tid til planlegging (Gregersen & Moxnes, 2019, s. 2). Fokuset var på boksamlingen og grupperom i første etasje. Første etasje hadde en læringssentertilnærming med datastasjoner og leseplasser. Lokalene var tidligere kontorlokaler og ikke ideelle for bibliotekbruk. Endringen i læringsstiler og mer vekt på elektroniske samlinger fikk dem til å se på bibliotektjenestene med friske øyne, og i 2012 startet de et prosjekt der fokuset var på både samlinger, tjenester og lokaler. Siden da har det blitt gjort flere trafikktegninger i 2012, 2016 og 2018. På bakgrunn av disse undersøkelsene har de pusset opp biblioteket fra å være en stor boksamling til et rom for studier. Videre ønsket de å se på fremtidens universitetsbibliotek.

Gregersen og Moxnes spør seg selv «Vet vi hva studentene våre foretrekker når det gjelder bibliotek tjenester?» (s. 3). De viser til en artikkel av Young og Kelly fra 2018 som beskriver oppfatningsgapet som forskjellen mellom hvordan en populasjon eller et utvalg mener noe å være (oppfatning) og hvordan det faktisk er (virkeligheten) (Young & Kelly, 2018, s. 173). Akademiske bibliotekarer støtter grunnutdanning og høyere utdanning. Og noen ganger er bibliotekarer fortalere for bestemmelsen av nye tjenester eller rom på vegne av studentene, mens de glemmer å konsultere de som faktisk skal bruke dem – studentene selv. På OsloMet har de derfor prøvd å redusere dette gapet ved å bruke forskjellige metoder i brukerstudier, som å spore trafikken, analysere spørsmål ved sirkulasjonsskranken, samt mindre spørreskjemaer (Gregersen & Moxnes, 2019, s. 3). Prosjektet startet med formålet om å gjøre biblioteket til det foretrukne stedet å studere. Hovedmålet var å gjøre biblioteket til hjertet av campus der biblioteket kan imøtekomme forskjellige læringsstiler. Med dette som bakgrunn ble det laget gruppestudierom, single leseplasser og noe de kaller fleksible rom.

Etter å ha redesignet og kjøpt nye møbler ønsket de å vite hvordan disse arbeidsområdene blir brukt. De ønsket å få en visuell ide om bibliotekets arbeidsrom og lage nye forbedringer basert på studentenes foretrukne arbeidssteder (s. 3-4). Det ble derfor utført trafikk telling av de ulike arbeidsplassene over en to ukers periode. De visuelle trafikk tellingene ga et godt bilde av hvilke plasser som var mye brukt og oftest opptatt, og hvilke som ikke er det. Resultatene viste blant annet at studentene liker å ha plass mellom seg, ettersom de mest okkuperte setene ofte er de først og siste på en rad. Gruppestudierommet er høyt utnyttet gjennom hele året. Disse rommene er en knapphetsfaktor. De åpne arbeidsområdene i biblioteket er populære. Både de nye gruppe- og enkelt plassene, samt et langt skrivebord ved vinduet, er svært populært. De fleksible gruppestudierommene er også mye brukt. Bruken av den stille lesesalen var lav, selv i en eksamensperiode. De skriver at biblioteket alltid har vært en aktiv sone, men de siste årene ser de at studentene lager egne regler for atferd i biblioteket. De vil ha et stille bibliotek der de kan studere alene blant andre i lokaler som inspirerer til akademisk arbeid. Dette samsvarer godt med det Gayton (2008) skriver om felleskap på biblioteket. Videre viste undersøkelsen at datamaskinene i første etasje er mye brukt på grunn av nærheten til IT-

skranken, men at datamaskinene andre steder i biblioteket, samt sofaene ved tidsskrifthyllen er lite brukt, og det planlegges å gjøres om (s. 5).

4. Metode

Samfunnsvitenskapelig metode handler om hvordan vi skal gå fram for å samle inn informasjon om den sosiale virkeligheten, hvordan denne informasjonen skal analyseres, og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser (Johannessen et al., 2011, s. 29-32). I empirisk forskning dreier det seg om å samle inn, analysere og tolke data. Valg av metode legger føringer for hvordan nettopp dette skal gjøres, ved å vise hvordan man kan gå frem for å undersøke om våre antakelser stemmer overens med virkeligheten. I den samfunnsvitenskapelige metodelæren skiller det mellom kvantitative og kvalitative metoder. Kvantitative metoder er som regel opptatt av å kartlegge utbredelse ved opptelling av fenomener. Mens kvalitative metoder ofte sier noe om kvalitet eller spesielle kjennetegn ved det fenomenet som undersøkes. Kvalitative metoder er derfor ofte hensiktsmessig i de situasjonene der man skal studere fenomener vi ikke kjenner særlig godt, som det er forsket lite på, og som vi ønsker å forstå mer grundig. Metodene brukes hver for seg, eller de kan supplere hverandre. Valg av metode må sees i sammenheng med hvilket fenomen som skal studeres og formålet med studien.

Målet med dette masterprosjektet er å undersøke studentene bruk, opplevelser og inntrykk av biblioteket og bibliotek tjenestene i P48 under Covid-19-pandemien, samt se på endringene fra før og under pandemien. Til dette prosjektet har jeg derfor valgt å benytte meg av metodetriangulering, som vil si å kombinere bruk av kvalitativ og kvantitativ metode (s. 367). Den kvantitative delen av studiet består av å analysere statistikk over undervisning, veiledning, utlån- og besøkstall ved Biblioteket P48. Mens den andre delen av studiet er en kvalitativ undersøkelse i form av fokusgrupper med studenter. Ved å benytte metodetriangulering kan jeg belyse ett fenomen fra flere perspektiver.

4.1. Valg av metode

Kvantitativ og kvalitativ forskning sees ofte som to separate tenkemåter og forskningsmetoder, og forskere innenfor de to «leirene» har ofte vist manglende respekt for hverandres tilnærminger (Tjora, 2021, s. 26). Likevel er det mange som erkjenner at begge hovedtilnærminger er nødvendig for å oppnå bred sammensatt forskning, og i mange tilfeller vil en kombinasjon av begge metoder være gunstig, dersom man har ressursene til det. Jeg har vært så heldig at Universitetsbiblioteket OsloMet har ført statistikk over undervisning,

veiledning, utlån- og besøkstall ved Biblioteket P48, noe de har kunnet dele med meg. Siden jeg har hatt enkel tilgang til denne dataen, bestemte jeg meg for at det ville være dumt og ikke inkludere dette i prosjektet på en eller annen måte. Ifølge Johannessen et al. (2011, s. 367) finnes det tre forskjellige måter man kan kombinere kvalitative og kvantitative metoder. En av disse er å benytte metodene parallelt. På denne måten kan de kvalitative dataene belyse de tallmessige resultatene, mens tallene fra den kvantitative undersøkelsen kan si noe om utbredelsen av funnene i den kvalitative delen. Og det er denne tilnærmingen jeg har gått for i mitt prosjekt.

Fordelen ved å benytte metodetriangulering er at man får muligheten til å teste om ulike metoder og tilnærminger vil føre til noenlunde samme konklusjoner (Johannessen et al., 2011, s. 367). Dersom det er tilfelle, vil det styrke tilliten til resultatene, og dersom resultatene skulle avvike fra hverandre, vil det kunne stimulere til nye fortolkninger, mer nyanserte beskrivelser, og en fyldigere forklaring av de aktuelle problemstillingene.

4.1.1. Kvantitativ metode: Statistikk

Den kvantitative undersøkelsen er bare en liten del av masteroppgaven, og fungerer mer som et ekstra supplement til prosjektet. Av Universitetsbiblioteket OsloMet har jeg fått tilsendt statistikk over undervisning og veiledning ved P48 for årene 2019 og 2020, samt statistikk over besøkstall og utlån for 2018, 2019 og 2020. Ved å analysere statistikken vil man kunne få oversikt over noen av bibliotekets hovedtjenester. Her vil man kunne se hvor mye undervisning biblioteket har tilbudt og hvor mange som har deltatt på undervisning. Hvor mange som har benyttet seg av tilbudet om veiledning. Hvor mange som har besøkt biblioteket, og hvor mye materiale som er blitt lånt. Tallene fra statistikken vil gi konkrete tall på tilbud og bruk av disse tjenestene, men vil også kunne vise til eventuelle endringer i tilbud og bruk før og under covid-19-pandemien.

Jeg har altså ikke hatt noe med innhenting av statistikk å gjøre, jeg har kun gått gjennom og analysert ferdig innhentede tall. Jeg har kun hentet ut og satt sammen utvalgte data som presenteres i grafer i resultat kapittelet. Det er ikke tatt hensyn til, eller laget noe form for skille, mellom ulike typer av undervisning eller veiledning. Det har ikke vært tid til å utføre et så detaljert arbeid, og det har heller ikke vært nødvendig for dette prosjektet, da det holder å se på all undervisning under ett og all veiledning under ett. Når det gjelder utlånsdataen gjelder dette kun utlån fra automat, da annen data ble for omfattende å hente

ut. Tallene vil likevel gi et bilde av den generelle trenden for undervisning, veiledning og utlån, og er av den grunn interessant. Antall besøkende presenteres i sin helhet.

4.1.2. Kvalitativ metode: Fokusgrupper

Hoveddelen av studiet er basert på data innhentet via fokusgrupper med studenter.

Fokusgrupper er en form for gruppeintervjuer, og navnet er det som definerer nøkkelegenskapene ved denne metoden, ved at den innebærer å *fokusere* på spesifikke spørsmål, med en forhåndsbestemt gruppe mennesker som deltar i en interaktiv diskusjon – altså en fokusgruppediskusjon (Hennink, 2014, s.1; Tjora, 2021, s. 137). Formålet med fokusgruppeforskning er å identifisere en rekke perspektiver på et forskningstema, og få en forståelse for problemstillingene fra perspektivet til deltakerne selv. Gruppemiljøet er det som gjør det mulig å samle et bredt spekter av innsikt rundt de forskningsspørsmålene som presenteres under intervjuet.

Fordeler og ulemper ved fokusgrupper

Det er problemstillingen som avgjør hvilken forskningsmetode det er mest hensiktsmessig å benytte seg av, og i dette tilfellet kunne nok individuelle intervjuer med studenter også vært et alternativ. Jeg har imidlertid valgt å gå for fokusgrupper, da denne forskningsmetoden har en rekke fordeler. Fokusgrupper er en effektiv form for datagenerering ettersom man innhenter intervjudata fra flere informanter samtidig (Tjora, 2021, s. 137). Fern (1982, sitert i Hennink, 2014, s.2) fant ut at én fokusgruppediskusjon alene kan frembringe omtrent 70 prosent av det samme materialet som en serie dybdeintervjuer med samme antall mennesker. Fokusgruppediskusjoner gjør det også mulig for deltakerne å fremheve de spørsmålene og temaene som er viktige for dem, og dermed blir deltakernes perspektiver på problemstillingene mer fremtredende.

Kanskje den mest unike egenskapen til fokusgrupper er den interaktive diskusjonen som data skapes gjennom, noe som fører til en annen type data som ikke er tilgjengelig gjennom individuelle intervjuer (Hennink, 2014, s. 2-3; Tjora, 2021, s. 138). Under gruppediskusjonen vil studentene kunne dele sine synspunkter, høre andres synspunkter og kanskje justere sine synspunkter i lys av det de hører. Etter hvert som diskusjonen fortsetter, begynner kanskje studentene å stille spørsmål eller avklaringer til andre i gruppen, noe som kan få dem til å ta opp flere spørsmål eller dele lignende erfaringer, og dermed øke klarheten, dybden og detaljene i diskusjonen. Diskusjonselementet i metoden vil gi

studentene større kontroll over problemstillingene som er reist i dialogen, fordi de i hovedsak diskuterer problemene seg imellom i stedet for direkte med en intervjuer (Hennink, 2014, s. 5). En ytterligere fordel med denne metoden er gruppesettingen, som gir deltakerne den tryggheten som følger av å sitte sammen i en gruppe, noe som vil kunne være med på å oppmuntre motvillige deltakere til å dele sine synspunkter (s. 31). Gruppesettingen kan også gjøre at studentene kanskje føler seg mindre truet når det gjelder å dele negative synspunkter. For eksempel når deltakerne hører at andre i gruppen har kritikk av en fellestjeneste, kan de være mer tilbøyelige til å dele sin egen kritikk. Videre kan en motvillig deltaker være mer tilbøyelig til å dele sine synspunkter når de høre andres erfaringer som kanskje stemmer overens med deres egne erfaringer, eller stimulere dem til å dele sine unike perspektiver.

Imidlertid kan en del av de samme egenskapene som oppleves positivt ved fokusgrupper, også være en ulempe. Det at studentene hører andre sine synspunkter, og kanskje justerer sine synspunkter i lys av det de hører, behøver jo ikke være utelukkende positivt. Noen av informantene kan la seg farge litt for mye av meningene og synspunktene til de andre på gruppa, og resultatet er at man får en gruppe med veldig like meninger og tanker, selv om det i utgangspunktet kanskje ikke var likt. Gruppesettingen som gir trygghet til noen, kan også virke skremmende for andre. Eksempelvis kan noen oppleve et slags gruppepress, i den forstand at de kanskje ikke tør å dele sine faktiske synspunkter, dersom de skulle være veldig annerledes enn hos resten av gruppa. I dette tilfellet vil individuelle intervjuer ha den fordelen, at man kanskje tør å dele personlige synspunkter og erfaringer som man ikke ville delt i en gruppe. Som vi ser, er dette svært individuelt. Noen får støtte fra gruppa og tør å dele egne erfaringer og synspunkter, mens andre ville våge mer i et individuelt intervju.

Endelig begrunnelse

Jeg var ikke bare interessert i å kartlegge studentenes bruk av biblioteket, jeg ønsket å finne ut hva slags opplevelser de har av biblioteket og hvilke inntrykk de har av tjenestene som biblioteket tilbyr. Mest av alt ønsket jeg å finne ut *om* og *hvordan* Covid-19-pandemien har endret studentenes bruk og inntrykk av biblioteket, hvilke følelser og tanker de har rundt dette, og hvordan de opplever at biblioteket har håndtert og tilpasset seg situasjonen, hva har fungert og hva kunne vært gjort annerledes. Med dette som bakgrunn mener jeg

fokusgrupper som forskningsstrategi var det beste alternativet for dette prosjektet, da denne metoden ga best grunnlag for å samle inn et bredt spekter av studentenes opplevelser, følelser, tanker og meninger rundt problemstillingen og forskningsspørsmålene. Med tanke på prosjektets begrensninger og tidsaspekt, ville også 3 fokusgrupper med 3 til 4 studenter kunne frembringe store mengder data på kort tid, fremfor enkeltintervjuer med samme antall studenter. Man kan jo også argumentere for at informantene i prosjektet mest sannsynlig ikke ville takke ja til å delta i en fokusgruppestudie, dersom det å skulle dele egne erfaringer og synspunkter med andre i en gruppe ville vært en utfordring for deltakerne.

4.2. Utvalg og rekruttering

Fagområdene som Biblioteket P48 dekker er arkiv, bibliotek- og informasjonsfag, journalistikk og mediefag, lærerutdanning, internasjonale studier og estetiske fag. Da jeg gikk inn i dette prosjektet var planen å undersøke studenter fra alle, eller flere, av disse studieretningene. Eneste kravene jeg hadde var at studentene skulle søgne til Biblioteket i P48, og at de var aktive brukere av biblioteket.

Imidlertid viste det seg å være en rekke utfordringer knyttet til rekruttering av informanter til prosjektet. I utgangspunktet hadde jeg planlagt å rekruttere direkte fra biblioteklokalene ved å fysisk gå rundt å spørre de som satt på biblioteket om de ønsket å delta i prosjektet. På denne måten kunne jeg argumentere for at jeg var sikker på å rekruttere kandidater som faktisk bruker biblioteket og sannsynligvis mente noe om prosjektets problemstilling. I tillegg hadde jeg planer om å henge opp en plakat med informasjon om prosjektet og min kontaktinformasjon på noen strategiske plasser i P48, i tillegg til inne i biblioteket, der interesserte studenter kunne ta kontakt med meg. Pandemien satte imidlertid en stopper for dette.

Grunnet høyt smittetrykk og strenge smittevernregler i desember 2020, samt stengte studiesteder i januar 2021, hadde jeg ikke muligheten til å rekruttere informanter direkte fra biblioteklokalene som først tenkt. Jeg måtte derfor se etter andre måter å drive rekruttering, og det var ikke alt som lot seg gjennomføre. Universitetet hadde ikke mulighet til å sende ut e-post til alle studentene på mine vegne da det var egne regler for dette.

Universitetsbiblioteket hadde også sine regler som tilsa at de ikke kunne informere om prosjektet på sine Facebook sider. Til slutt måtte jeg gå for de studentene det var mulig å nå, og det var bibliotekarstudenter. Jeg visste at ABI-studentene har en Facebook-gruppe for

hvert kull på bachelornivå (*Bibliotek- og Informasjonsvitenskap 2018, 2019 og 2020*), så jeg meldte meg inn og ble medlem i disse. 10. desember postet jeg informasjon om prosjektet sammen med min kontaktinformasjon på de tre Facebook-gruppene, i tillegg til at min kontaktperson på Biblioteket P48 fikk satt opp plakater med samme informasjonstekst rundt i biblioteket. Dette ga imidlertid lite respons, og innen starten av januar var det bar én student som hadde meldt interesse for å delta.

I januar måtte jeg ta nye grep for å få fart på rekrutteringen. Med hjelp fra veileder, emneansvarlige og forelesere på de ulike masterkursene, ble det sendt ut e-post og melding på de ulike masterkursenes Canvas sider med informasjon om prosjektet, samt en oppfordring til å delta. Jeg meldte meg også inn i Facebook-gruppen til de som begynte på masterstudiet i bibliotek- og informasjonsvitenskap i 2020 (*MBIB2020*) og postet informasjonen der. I tillegg repostet jeg i de tre Facebook-gruppene til bachelorstudentene. Den samme teksten ble brukt i alle tilfellene, og kan sees i *Vedlegg 1* (s. 80). 20. februar var det 12 studenter som hadde meldt interesse for å delta, og rekrutteringen kunne avsluttes.

4.2.1. Fordeler og ulemper ved utvalget

Det at alle informantene er ABI-studenter kan være både en fordel og en ulempe. På den ene siden kan man argumentere for at bibliotekarstudenter har en spesiell interesse for bibliotek, og dermed både bruker biblioteket, benytter seg av bibliotekets ulike tjenester, og har en viss formening om det. Dermed vil de også ha en interesse og en formening om prosjektets problemstilling, noe de kan bidra med i fokusgruppene. På den andre siden vil kanskje bibliotekarstudenter ha et annet syn og et annet behov for biblioteket enn andre studieretninger. Bibliotek og hvordan de fungerer er en stor del av undervisningen, i tillegg til referansestiler, litteraturhenvvisning, litteratursøk og hvordan bøkene er katalogisert i biblioteket. Dermed sitter ABI-studentene på en rekke kunnskaper om biblioteket og de ulike tjenestene, som andre studieretninger ikke har eller lærer. Ved å bare ha informanter fra en studieretning, mister man muligheten til å sammenligne eventuelle forskjeller i bruk og syn på biblioteket mellom ulike studieretninger. Det at alle informantene tilhører ABI vil derfor kunne påvirke resultatene i undersøkelsen, og er noe man må ta høyde for når resultatene skal analyseres.

4.3. Utforming av fokusgrupper

Når man skal gjennomføre fokusgrupper, er det to ting man må bestemme seg for, og det er hvor mange gruppesamtaler man skal gjennomføre, og hvor mange informanter man skal ha i hver gruppe (Johannessen et al., 2011, s.105, Tjora, 2021, s. 139). Da dette er et studentprosjekt med begrensede midler og tid, i tillegg til at rekrutteringen viste seg å være en utfordring, bestemte jeg meg for å benytte meg av mini-fokusgrupper med 3 til 5 deltakere. Det finnes flere fordeler ved å benytte minigrupper, som at det er lettere å fylle en liten gruppe enn en stor. For mange mennesker er det enklere å åpne seg i mindre grupper, i tillegg får hver deltaker mer snakketid enn i en stor gruppe. Det er enklere for deltakerne å ta ordet i små grupper, og det er lettere å diskutere og få frem detaljerte historier og personlige fortellinger og erfaringer. Og for meg som er en uerfaren moderator, vil det være enklere å ha kontroll på små grupper. Tjora (2021, s. 139) skriver også at det i minigrupper ofte er gunstig med homogene grupper, som at deltakerne for eksempel har samme yrke, da det kan være med på å skape samhørighet i fokusgruppa. I denne sammenheng kan det være en fordel at alle informantene mine kommer fra ABI.

Hvor mange fokusgrupper det bør være varierer fra prosjekt til prosjekt (Johannessen et al., 2011, s. 106). Johannessen et al. viser til at noen forskere mener det ikke er uvanlig med 12 til 15 grupper i større prosjekter, mens andre hevder at det er tilstrekkelig med tre til fem grupper, da flere grupper sjelden bidrar med ny informasjon. Jeg hadde derfor sett for meg at 3 fokusgrupper bestående av 4 studenter i hver gruppe ville være ideelt for dette prosjektet.

I utgangspunktet ble det rekruttert 12 informanter, men en av deltakerne ble nødt til å trekke seg kort tid etter. De resterende 11 informantene ble derfor fordelt på 3 fokusgrupper. Hvem som havnet på gruppe sammen ble tilfeldig, da det viktigste var å finne tidspunkter det passet for informantene og delta, og dette var en utfordring i seg selv. Sammensetningen av gruppene kan sees i *Figur 1*.

Fokusgruppe 1	Fokusgruppe 2	Fokusgruppe 3
1. Bachelor 3 år	1. Bachelor 1 år	1. Bachelor 3 år
2. Bachelor 3 år	2. Bachelor 1 år	2. Master 1 år
3. Bachelor 3 år	3. Bachelor 3 år	3. Master 2 år
4. Master 1 år	4. Master 1 år	

Figur 1. Sammensetning av fokusgruppene

4.4. Utforming av diskusjonsguiden

Fokusgrupper er en form for gruppeintervju, men er mye løsere i strukturen (Johannessen et al., 2011, s. 150). Det vil si at fokusgruppene styres av en moderator som stiller spørsmål, men man forventer ikke alltid å få direkte svar på spørsmålene man stiller, men at det skal føre til samtale og diskusjon mellom deltakerne i gruppen. Graden av struktur man ønsker på gruppesamtalene er avgjørende for hvordan intervjuguiden, eller diskusjonsguiden som jeg har valgt å kalle det, skal utformes (s. 154-155). I en ustrukturert gruppesamtale finnes det ingen forhåndsformulerte spørsmål, da hensikten er at deltakerne skal prate mest mulig med hverandre og ikke med moderatoren. I en strukturert gruppesamtale vil moderatoren i større grad kontrollere og styre diskusjonen, og man har som oftest forhåndsformulerte spørsmål som utgangspunkt for samtalen.

Jeg valgte å gå for strukturerte gruppesamtaler til dette prosjektet, da jeg selv er en uerfaren moderator og ville trenge en diskusjonsguide å lene meg på. Men også fordi jeg da som moderator i større grad ville kontrollere og styre diskusjon, og dermed være sikker på at vi var innom alle de temaene og spørsmålene som ville være relevant for å kunne svare på prosjektets problemstilling.

En god diskusjonsguide skaper en naturlig progresjon med noe overlapp mellom emnene (Johannessen et al., 2011, s. 155). Det første jeg gjorde var å skrive ned alle de spørsmålene jeg ønsket å få besvart, deretter omformulerte jeg og satte de i en strukturert rekkefølge fordelt under tre hovedtemaer. Kort tid etterpå ble imidlertid biblioteket stengt for andre gang, og det ble nødvendig å oppdatere diskusjonsguiden til å inneholde spørsmål relatert til et stengt bibliotek, da det ble tydelig at fokusgruppene ville bli holdt i den perioden biblioteket var stengt. Den nye diskusjonsguiden (kan sees i *Vedlegg 2*, s. 81) bestod nå av 4 hovedtemaer med underliggende spørsmål, der første tema tok for seg et

stengt bibliotek, andre tema hvordan studentene har brukt biblioteket under Covid-19-pandemien, deretter studentenes opplevelser og inntrykk av biblioteket og tjenestene, og til slutt om Covid-19-pandemien har endret studentenes bruk av biblioteket. Fordelen ved å benytte en diskusjonsguide, er at den er ment som en guide, og trenger ikke følges slavisk. Dersom noen av spørsmålene og emnene allerede er behandlet kan man gå videre, i tillegg til at man gir rom for å forfølge nye emner som dukker opp i diskusjonen.

4.5. Gjennomføring og refleksjoner rundt datainnsamling

Ved startfasen til dette prosjektet hadde jeg fremdeles tro og håp om at fokusgruppene kunne holdes ved fysisk oppmøte. Jeg var redd for at dynamikken i samtalen og mellom informantene ikke ville flyte like bra dersom fokusgruppene måtte holdes digitalt. Men da prosjektet nærmet seg fasen for datainnsamling var det tydelig at det ikke ville la seg gjøre å gjennomføre gruppeintervjuene fysisk. Regjeringen frarådet studenter å returnere til studiestedet etter juleferien, undervisning ved OsloMet foregikk i all hovedsak digitalt, og det var redusert tilgang til campus. Da OsloMet og Universitetsbiblioteket stengte dørene 23. januar hadde jeg allerede startet planleggingen av digitale fokusgrupper via Zoom.

Fokusgruppene ble holdt 3, 9 og 15. februar 2021 i det tidsrommet OsloMet og biblioteket hadde full nedstengning. Fokusgruppene ble holdt i Zoom, og samme diskusjonsguiden ble brukt i alle de tre fokusgruppene, men spørsmålene ble tilpasset etter hva de ulike gruppene snakket om. Jeg startet fokusgruppene ved å introdusere meg selv og prosjektet, samt påminne studentene om deres rettigheter. Deretter lot jeg studentene introdusere seg selv ved fornavn og hvor de befant seg i studieløpet, og dette ble gjort før jeg startet lydopptaket. Jeg hadde beregnet at fokusgruppene ville vare rundt 45 minutter, men jeg ba informantene sette av 1 time til deltakelse; noe som stemte ganske bra, da de tre fokusgruppene varte 30 min, 45 min og 1 time og 5 min. Det ble gjort lydopptak av gruppediskusjonen med min telefon via Nettskjema-diktafon appen som er utviklet av Universitetet i Oslo (Universitetet i Oslo, 2021). Mobilen ble lagt ved siden av høyttaleren til PC-en under intervjuet, og i etterkant ble lydopptakene fra fokusgruppene transkribert i sin helhet.

Som nevnt tidligere var det tilfeldig hvilke studenter som havnet på gruppe sammen, men man kan jo lure på om sammensetningen hadde noe å si for samtalen og resultatene. Jeg er en uerfaren moderator, men jeg merket ganske stor forskjell på de tre gruppene, i den

forstand at samtalen i den ene gruppen fløt vesentlig bedre enn de to andre. Denne gruppen trengte også mye større grad av moderering fra min side, da de hadde en tendens til å spore av på tema. Det vil være vanskelig å finne noe konklusjon på dette, men det vil være interessant å se nærmere på det og diskutere i diskusjons kapittelet om sammensetningen av gruppene har påvirket resultatene på noen måte. Jeg føler også i ettertid at det er vanskelig å si hva slags rolle jeg som moderator har spilt for flyten i diskusjonene og eventuelt også resultatene.

4.6. Forskningsetikk

Det finnes fire sentrale allmenne etiske retningslinjer som tradisjonelt diskuteres blant forskere, og det er *informert samtykke*, *fortrolighet*, *konsekvenser* og *forskerens rolle* (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 102, 104). Informert samtykke betyr at deltakerne får tilstrekkelig informasjon om prosjektet og sine rettigheter ved deltakelse. Siden dette prosjektet håndterer visse personopplysninger, var jeg nødt til å melde prosjektet til NSD. Jeg fylte ut et informasjonsskriv med informasjon om prosjektets formål, hvem som var ansvarlig for prosjektet, hva det ville si å delta, hvordan dataene ville bli håndtert, samt deltakernes rettigheter. Prosjektet og informasjonsskrivet ble godkjent av NSD. Deretter ble samme informasjonsskriv sendt ut til informantene slik at de kunne lese gjennom før de ga meg skriftlig godkjenning for deltakelse og håndtering av opplysninger frem til prosjektet avsluttes.

Når det gjelder fortrolighet, eller konfidensialitet, refererer det til en enighet som man inngår med deltakerne om hva som kan gjøres med dataene som er resultatet av deres deltakelse (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 106). Og som oftest innebærer det at private data som kan være med på å identifisere deltakerne ikke avsløres. I dette prosjektet skulle det være anonymt for studentene å delta. Dette ble blant annet opprettholdt ved at alle navn og e-postadresser bare ble håndtert av meg og lagret på et sikkert sted. Lydopptak av fokusgruppene ble tatt opp via Nettskjema- diktafon-appen, og fungerer slik at opptaket umiddelbart krypteres på telefonen før den sender lydfilen videre til Nettskjema (Universitetet i Oslo, 2021). Av sikkerhetsgrunner er det ikke mulig å avspille lydopptaket direkte fra telefonen. Avspilling av opptaket ble gjort direkte i nettleseren inne i Nettskjema, og ble derfor ikke lastet ned eller lagret på en lokal disk/server. Videre ble studentene garantert at det ikke ville komme frem informasjon som gjør at studentene kan gjenkjennes i

den endelige publikasjonen. Dette sikres blant annet ved at studentene ikke omtales ved navn, men som eksempelvis M1 (masterstudent 1 år) eller B3 (bachelorstudent 3 år).

Konsekvenser viser til forskerens ansvar for å reflektere over mulige konsekvenser for dem som deltar i undersøkelsen, og eventuelt for den større gruppen som de representerer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 107). Dette prosjektet håndterer imidlertid ikke sensitive temaer eller sensitive personopplysninger, og vil derfor ikke ha noen større negative konsekvenser for deltakerne. Informantene ble også tilstrekkelig informert om prosjektet, datahåndtering, og deres rettigheter til å blant annet trekke seg fra prosjektet når de måtte ønske dette.

Til slutt er det forskerens rolle, og da snakker man ofte om forskerens integritet som avgjørende faktor for forskningens kvalitet og de etiske beslutningene som tas (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108). I forbindelse med intervju øker betydningen av forskerens integritet, siden intervjueren selv er det redskapet som brukes til innhenting av kunnskap. Dette innebærer selvfølgelig at blant annet funn presenteres så nøyaktig som mulig, og at man tilstreber gjennomsiktighet når det kommer til de prosedyrene som danner grunnlaget for konklusjonene. Dette er noe jeg etterstreber så godt det lar seg gjøre. Videre må man også reflektere over forskerens rolle som påvirker og fortolker. Som moderator for fokusgruppe intervjuene er det jeg som har kontrollert samtalen og temaene, og ting jeg har sagt, eller hvordan jeg har oppført meg under intervjuene, kan ha hatt innvirkning på deltakerne og det som ble sagt.

Kvale og Brinkmann (2015, s. 210-212) skriver også at transkripsjonens pålitelighet sjeldent blir nevnt i samfunnsvitenskapelige intervjuer, men at det å transkribere tekst i seg selv er en fortolkning. I prosessen med å omdanne muntlig samtale til skriftlig tekst er det mange faktorer som spiller inn på sluttresultatet av transkripsjonen. Kanskje er det dårlig lyd kvalitet på opptaket, noen ord mangler eller man har hørt feil. Andre faktorer som spiller inn er at det ofte er vanskelig å fastslå når en setning slutter, når det er pause, hvor lang tid må det gå før stillhet blir en pause. Og velger man å ta med emosjonelle aspekter, som anstrengt stemme, sukk, nervøs latter, osv. Bare det å bestemme seg for hvor man skal sette punktum og komma er en fortolkningsprosess som kan gi to veldig forskjellige resultater med tanke på meningen, holdningen og stemningen i en setning. Dette er noe jeg absolutt har hatt i bakhodet under dette prosjektet. Å transkribere de tre fokusgruppene har vært en

utfordring. Jeg har aldri transkribert intervjuer tidligere. Det er en tidkrevende prosess. Siden jeg intervjuet grupper var det fort gjort at folk snakket i munnen på hverandre, og det at intervjuene ble gjort over Zoom tror jeg forsterket dette. Det at folk snakket i munnen på hverandre til tider, gjorde at det innimellom var vanskelig å høre nøyaktig hva som ble sagt. Og det var vanskeligere enn jeg trodde å skulle gjøre muntlig tale til tekst, da de to uttryksformene er fundamentalt forskjellig. Jeg som forsker har derfor hatt en vesentlig rolle i de ulike delene av dette prosjektet, og det er viktig at dette er noe som reflekteres og overveies i analysearbeidet og når konklusjoner skal tas.

5. Resultater

Dette kapittelet presenterer de dataene og resultatene som er innhentet til dette prosjektet via fokusgrupper og statistikk. Det kvalitative studiet med fokusgrupper presenteres først, da dette er den største delen og hovedkilden til data for dette prosjektet. Deretter presenteres dataene fra statistikken. Det er kun resultatene som står i fokus her, da selve analysen og tolkningen av resultatene vil forekomme i kapittel 6. Diskusjon.

5.1. Resultater: Fokusgrupper

Diskusjonsguiden som ble brukt under fokusgruppene var delt inn i 4 hovedtemaer med underliggende spørsmål. Resultatene fra fokusgruppene vil her organiseres i den samme rekkefølgen som problemstillingene og spørsmålene ble presentert under fokusgruppediskusjonene. Først snakket vi litt om studentenes opplevelser rundt et stengt bibliotek, samt bruk av digitale tjenester. Deretter hvordan de har brukt det fysiske biblioteket P48 og bibliotekjentene under pandemien mens det har vært åpent. Videre snakket vi om deres opplevelser og inntrykk av biblioteket og tjenestene under pandemien. Så litt om hvordan pandemien har endret deres bruk av biblioteket nå, og hvordan dette eventuelt påvirker bruk i fremtiden. Avslutningsvis kunne studentene snakke om eller dele det de selv måtte ønske.

For å bevare studentenes anonymitet, samt skille mellom både hvem som sa hva og hvilket studieår de tilhører, vil informantene i det følgende omtales som eksempelvis B1 (bachelor 1år) og M2 (master 2år). For å skille de som går samme studieår fra hverandre vil de omtales som B1-1 og B1-2, osv.

5.1.1. Et stengt bibliotek

Hvordan studentene opplevde et stengt bibliotek var ganske variert. Noen av informantene var ikke i Oslo på det tidspunktet fokusgruppene ble holdt. På grunn av regjeringens anbefaling om at studenter ikke skulle reise tilbake til studiestedet etter juleferien, så befant disse seg andre steder i landet. Det var også noen som var veldig bekymret for smitte, og dermed hadde holdt seg helt eller delvis unna campus siden nedstengningen i mars 2020. Siden disse informantene ikke hadde turt, eller hatt muligheten til å besøke eller bruke biblioteket, så merket de heller ikke noe til at det var stengt. De fleste informantene merket imidlertid at det fysiske biblioteket var stengt i form av at de ikke kunne sitte der å jobbe:

«Jeg savner det veldig, fordi biblioteket var kontorlassen min. Selv om jeg har kontor plass i leiligheten min, så måtte jeg nesten gå til biblioteket for å få gjort noe.» (B3-3)

«Jeg pleide å være på kollokvi gruppe en gang i uka på biblioteket, så det savner jeg veldig.» (M2)

At de ikke hadde mulighet til å bruke skriveren:

«Også pleide jeg å bruke printeren der veldig ofte til ganske mange ting, så det savner jeg også nå.» (M2)

«Pluss at vi bruker jo biblioteket til å skrive ut ting, og låne bøker og sånt.» (B1-2)

Og at de hadde mistet en viktig møteplass:

«Det er jo noe som er savnet da, vi brukte jo biblioteket mye som et sånt oppholdssted og samlingsplass.» (B1-1)

«Ja, jeg gikk dit for å møte folk, se på forelesninger, eller bare sette seg ned for å lese alene.» (B1-2)

De opplevde også at det var litt vanskelig med lån og levering av bøker i perioden rett etter nedstengning før biblioteket fikk i gang take-away og hjemsending av bøker:

«Jeg merker det også, for det siste faget vi har nå, så er det noen av pensumbøkene som er litt vanskelig å få tak i. Og da står jeg på venteliste. Men så var det jo en periode som det ikke var mulig å levere bøker, jeg vet ikke om det var en uke eller to, og da måtte jeg jo vente enda lenger» (B3-1).

Nedstengningen i mars 2020 ble også opplevd annerledes enn nedstengningen i år:

«Jeg kan jo si at for min del så opplever jeg det forskjellig nå i forhold til mars i fjor...Så det var jo en mye større påkjenning i mars, men det var jo fordi alt var helt nytt, helt uvisst. En ting som jeg husker skjedde, var jo at jeg hadde en bok som skulle vært levert inn dagen før alt stengte ned. Så jeg satt jo egentlig og stresset en god del med det akkurat midt oppi alt når ting stengte ned. Men så fikk jeg jo sendt e-post til

biblioteket, og da var det jo helt greit at jeg fikk levere den når biblioteket åpnet igjen. Så det var jo en hyggelig opplevelse.» (B3-2).

Første gangen biblioteket stengte ned var pandemien et nytt fenomen og det var mange usikkerheter rundt situasjonen, i tillegg til at biblioteket ikke hadde rukket å ordne med alternative tjenester på dette tidspunktet.

Hvor man var i studieløpet så også ut til å ha noe å si for hvordan man opplevde nedstengningen. En av informantene skrev bacheloroppgaven sin da biblioteket stengte ned første gangen, og opplevde det som veldig ensomt og krevende:

«Da de stengte i mars, så var jo jeg midt i å skrive bacheloroppgaven min, alene... Så for min del var det veldig ensomt det siste halvåret. Og jeg har alltid vært sånn som ikke studerer bra hjemme, jeg må helst sitte på café eller på biblioteket...Så det ble en stor overgang for meg, og plutselig måtte sitte hjemme og tvinge meg gjennom å lese på PC-en, og ikke ha muligheten til å printe ut å lese utkast på papir. Så jeg kjente det veldig når de stengte den første gangen, at jeg ikke hadde tilgang på biblioteket» (M1-1).

Informantene som gikk første året på bachelor fikk ikke med seg nedstengningen i mars, men virket også mest opptatt av at de savnet biblioteket som et oppholdssted og samlingsplass: «Vi har jo ikke lov til å være med hverandre sånn veldig mye utenfor, så da ble biblioteket brukt som en unnskyldning til å møte hverandre og samtidig få gjort litt skole» (B1-1). Resultatene viser viktigheten av biblioteket som sted, og som noe studentene savnet da biblioteket var stengt.

5.1.2. Digitale tjenester

På spørsmålet om de benyttet seg av bibliotekets digitale tjenester mens biblioteket var stengt, og i så fall hvilke, svarte alle informantene at de brukte Oria mye, samt tilgangen til databaser og tidsskriftartikler. De fleste virket også fornøyd med utvalget av databaser og tidsskrifter ved OsloMet: «Jeg jobber deltid på et medisinsk bibliotek, og jeg ser jo at de ikke har like god tilgang som det OsloMet har på databasene...Så sånn sett synes jeg OsloMet har ganske greit utvalg i både databaser og, ja, alt egentlig» (M1-2). De som gikk siste året på

bachelor brukte også databasene mye mer nå enn tidligere i studiet, men det handlet nok mest om at de skrev bacheloroppgaven sin nå, enn at biblioteket var stengt:

«Jeg har begynt å bruke databasene mye mer nå når jeg trenger litteratur til bacheloroppgaven min» (B3-3).

«Jeg har jo brukt det mye nå, men det handler på en måte ikke om at jeg må sitte inne, men at jeg har starta å skrive bacheloroppgaven. Så da må jeg bruke det mye» (B3-1).

Noen få av informantene hadde deltatt på digitale kurs eller treff under pandemien, men de aller fleste hadde ikke brukt de digitale tjenestene noe mer, eller på en annen måte enn før pandemien.

De aller fleste av informantene som deltok i studiet, var imidlertid ikke klar over bibliotekets digitale tilbud under pandemien, eller at biblioteket tilbød take-away og hjemsending av bøker mens biblioteket var stengt:

M2: «Har de sånn take-away nå?»

Moderator: «Ja»

M2: Åja. Hvordan vet du det?

Moderator: «Det står på biblioteket sine nettsider»

M2: «Okey»

B3-1: «Jeg visste at det var take-away, men ikke at jeg kunne få sendt det hit.

For det hadde jo vært fint å ikke måtte ta toget til Oslo»

Da de fikk høre om bibliotekets utvalg av digitale tjenester fra meg, skulle de ønske de hadde fått denne informasjonen fra biblioteket, og at biblioteket generelt var litt flinkere til å dele denne type informasjon og ellers promotere seg selv mer gjennom sosiale medier, da flere sa at de sjeldent var inne på bibliotekets nettsider:

«Jeg var ikke klar over at det var så mye. Tidligere har jeg sett at de har satt opp sånne skilt på biblioteket med, “åja vi har disse kursene nå online”. Men siden vi nå ikke har tilgang til biblioteket, så blir vi kanskje ikke eksponert på samme måte. Jeg

vet ikke, men jeg synes ikke OsloMet har vært så flink til å bruke sine sosiale medier til å reklamere for det, for det er der vi ser sånne ting. Det er jo ikke så mange som trykker seg inn på OsloMet sitt bibliotek for å se hva de har liksom. Jeg føler terskelen for det er litt høyere, enn å scrolle på Instagram og se “vi har det på OsloMet nå” liksom.» (B1-1)

Etter litt diskusjon var det flere som nevnte at Canvas muligens var det beste stedet for biblioteket og dele informasjon, da Canvas er noe alle studentene bruker: «Et Canvas rom hadde vært veldig lurt tror jeg. For da får man det liksom i ansiktet at “nå skjer dette”» (B3-1). Ved å ha et eget Canvas rom ville heller ikke biblioteket trenge å forholde seg til mange ulike sosiale plattformer, da ikke alle benytter de samme sosiale mediene: «Jeg tror de har Facebook, men jeg er ikke så flink til å følge den. Så jeg ser det av og til da om de legger ut noe der. Men jeg synes det generelt er litt dårlig informasjonsflyt kanskje. At de kunne vært flinkere til å promotere seg selv» (M1-1).

I sammenheng med diskusjonen rundt mangel på informasjon fra biblioteket var det flere som uttrykte at de ikke var spesielt fornøyd med bibliotekets nettsider, da de synes den var kronglete å navigere og derfor vanskelig å finne frem til informasjon. En av studentene som faktisk hadde deltatt på EndNote kurs og lesesirkel over Zoom, sa at det var noe hun helt tilfeldig hadde falt over da hun egentlig var inne på nettsiden for å finne noe til bacheloroppgaven sin:

«Jeg begynte å sone litt ut, og da startet jeg å browse på nettsidene deres, også bare datt jeg over kursene og meldte meg på noen av dem. Men nettsidene deres er ikke så veldig fine. Du snubler ikke over noe, du må liksom lete etter ting, eller gå inn for å utforske nettsidene hvis du skal finne noe» (B3-3).

En annen ting som kom opp var at flere hadde opplevd at relevante kurs for dem alltid ble satt opp på tidspunkter de hadde forelesninger, selv de kursene de mente var spesielt rettet mot dem som bibliotekarstudenter. De opplevde det derfor vanskelig å få deltatt på kurs de gjerne skulle tatt: «Sånn som i fjor, i semesteret da, så var det litt sånn “Ja nå skal vi lære å bruke referanser, men vi putter det midt i forelesningen deres, selv om det er rettet mot dere”, så det var litt sånn, ja, dumt» (B1-1). En av de andre informantene sa at den eneste grunnen til at hun fikk tatt noen av kursene var fordi hun kjente en som jobbet som

studentvakt på biblioteket og kunne trekke i de rette trådene slik at det ble satt opp et ekstrakurs senere på dagen for kullet hennes «Det var jo veldig behjelpelig og hyggelig, men den eneste grunnen til at jeg fikk vært med på det var på grunn av en innside handel omtrent» (B3-3). Dette var noe de opplevde som svært negativt. Videre ble det nevnt at det var viktig at biblioteket ga god informasjon om de digitale kursene og tjenestene som de tilbyr.

Digitale tjenester som ble ansett som mest viktig blant informantene var god tilgang til databaser, digitale tidsskrifter og digitalisert pensum, samt Oria. Det ble også ansett som viktig med kurs i informasjonshåndtering som referansestiler, referansehåndtering og litteratursøk. Spesielt førsteårsstudentene på bachelor så viktigheten av og ønsket mer opplæring i søk og bruk av Oria: «Vi hadde et seminar om det for litt siden, og jeg var sånn “jeg kan Oria”, men innså da etter seminaret at “jeg kan ikke Oria”» (B1-1). Det ble da kommentert at disse tingene var spesielt viktig å kunne nå som man stort sett må sitte hjemme å søke selv på grunn av pandemien.

De aller fleste hadde imidlertid problemer med å si hvilke digitale tjenester de syntes var minst viktig, da de mente at alle var viktig på sin måte, men at kanskje noe var av mindre interesse og mindre attraktivt. Men dette ville være individuelt og situasjonsbestemt.

5.1.3. Hva savnet de da biblioteket var stengt

På spørsmålet om hva de savnet nå som biblioteket var stengt, var det spesielt tre ting som gikk igjen mest blant informantene. Den ene var savnet etter de fysiske biblioteklokalene i form av leseplasser og arbeidsplasser. Den andre var muligheten til å finne bøker og titte i hyllene:

«Jeg savner jo det å kunne sitte i biblioteket å lese. For det hadde jo vært mye enklere å sitte der og lese, og få med seg all pensumlitteraturen, enn å sitte hjemme...Også er det jo veldig greit hvis det er en bok som man bare trenger å se på i full fart, og bare kunne finne den fram i en av hyllene og levere den tilbake igjen etter en halvtime kanskje. Det var mye lettere når man kunne gjøre sånt enkelt» (B3-2).

Og det tredje var biblioteket som en sosial møteplass: «Ja, jeg savner også det som B3-2 sa. Men også bare det at det er en sosial møteplass, og at jeg kunne være der sammen med venner fra kullet. Sitte der å småprate mellom forelesninger» (B3-4). De savnet et sted å gå

til, og den settingen med mulighet for diskusjon som man får ved å jobbe sammen på biblioteket, og som var vanskelig å få til digitalt:

«For det å liksom starte et Zoom møte eller ringe på Facetime for å diskutere en tekst, terskelen er høyere. Jeg kjenner at terskelen for å lese ting og diskutere blir veldig mye mindre når man sitter samla sammen med medstudenter som skal gjøre det samme» (B1-1).

Ellers ble det nevnt av flere at de savnet muligheten til å bruke grupperommene og skriveren. Resultatene her reflekterer igjen viktigheten av biblioteket som sted, og som et tredje sted.

5.1.4. Bruk av biblioteket

Hvor ofte de hadde vært på Biblioteket P48 under pandemien varierte ganske mye, alt fra ingenting til flere ganger i uka. Bruken av biblioteket varierte innenfor de tre ulike gruppene, men jevnt over var det bachelorstudentene som brukte det fysiske biblioteket mest under pandemien, mens de på masternivå benyttet det litt mindre.

Siden flere av informantene brukte biblioteket vesentlig mindre nå, eller ikke i det hele tatt, snakket disse mest om hvordan de pleide å bruke biblioteket før pandemien. Dette samsvarte likevel med hvordan biblioteket også ble brukt nå, og speiler det studentene savnet da det var stengt. Ting studentene pleid å gjøre når de var på biblioteket var å jobbe alene eller sammen med andre, bruke grupperom, bruke skriveren, låne og levere bøker. Andre ting de likte godt var å gå rundt i biblioteket å titte i hyllene. Flere nevnte også bibliotekarene og bokutstillingen:

B3-3: «Se på bokutstillingen. Og det å gå rundt å kikke litt på alt»

B1-1: «Ja, den fine lærerutstillingen. Jeg synes det er så hyggelig at de driver og bytter ut den borte ved sofaene hele tiden»

B1-2: «Ja, samme»

B1-1: «Snakke litt med bibliotekarene også, det er veldig hyggelig»

B3-3: «Ja, eller den foreleseren som plutselig dukker opp»

De fleste informantene syntes biblioteket var et veldig fint og hyggelig sted å være, noe som var grunnen til at de likte å bruke biblioteket. Hovedgrunnen for å besøke biblioteket var imidlertid i all hovedsak for å sitte å jobbe alene, eller sammen med andre. Noen ganger var hovedgrunnen grupperom, låne og levere bøker, eller for å bruke skriveren. En ting som skilte seg ut i bruken av biblioteket før og nå, var at biblioteket i større grad nå ble brukt som en sosial møteplass, et sted det var mulig å treffe andre studenter under pandemien, og dermed ofte ble et av målene for bibliotekbesøket.

På spørsmålet om hvilke tjenester de synes var mest og minst viktig i det fysiske biblioteket, var flertallet enig i at gode sitteplasser, lese og arbeidsplasser som er godt opplyst, grupperom og printerne var de viktigste. Andre ting som ble nevnt som viktig var bibliotekarene og IT-hjelpen, at man hadde muligheten til å gå bort og spørre om hjelp. De synes imidlertid det var vanskelig å si noe som var minst viktig. Noe som ikke var viktig for en selv kan likevel være viktig for andre. Som en av informantene sa «du har liksom hele bibliotekspakka» (B1-1). Flere var inne på at kanskje PC-ene ikke var så viktig, da de aller fleste hadde og brukte egen bærbar PC. Men etter litt diskusjon var de fleste enige om at det var viktig med tilgang til PC i biblioteklokalene da det hendte man ikke hadde med egen, eller når ens egen bærbare PC ikke fant internett eller skriveren.

5.1.5. Opplevelser og inntrykk

På spørsmålet om hvordan de synes biblioteket og tjenestene har fungert under pandemien var det litt forskjellig opplevelser og tanker rundt dette. De som hadde brukt biblioteket en del under pandemien synes biblioteket hadde gjort en god jobb og var generelt ganske positive til bibliotekets innsats:

«Jeg synes det har fungert bra. De har vært fort på banen og lagt opp ting sånn som de har hatt muligheten til. Jeg synes de har gjort en bra jobb.» (B3-5)

«Altså det er jo klart at det er litt ekstra med sprit på bordene overalt og sånne ting. Men ellers har ting vært ganske normalt. Jeg synes de har vært kjempeflinke til å opprettholde driften av biblioteket da, uten og liksom hemme tilbudene, annet enn litt færre sitteplasser og sånn.» (B1-1).

Flere av de som ikke hadde brukt biblioteket så mye fysisk var veldig fornøyd med bibliotekets digitalisering og de digitale tjenestene som de kunne bruke hjemmefra, til tross

for at de fleste ikke var klar over bibliotekets nye digitale tilbud: «Det har fungert bra vil jeg si. Tilgangen til bibliotekets samlinger er jo digital, så det har gått veldig fint, med digitale tjenester» (B3-3). Noen av de som ikke hadde brukt biblioteket så mye hadde ikke noen sterke meninger fra eller til. Flere av informantene synes imidlertid det hadde vært litt vanskelig med informasjonsflyten, da de ikke hadde fått med seg de ulike digitale tilbudene, eller take-away og hjemsending av bøker. Da var det flere som igjen nevnte det at nettsidene til biblioteket ikke var så gode, at det var litt vanskelig å finne ulik informasjon der inne, blant annet bibliotekets åpningstider under pandemien: «Også har det vært ganger hvor jeg har gått på biblioteket og trodd det har vært åpent, så har jeg kommet dit, også har det vært stengt liksom. For jeg har ikke funnet åpningstidene.» (M2). Dette opplevdes selvfølgelig som mindre positivt.

Når det gjaldt endringer og tiltak biblioteket har gjort, så var alle svært positive til bibliotekets digitalisering av tilbud, samt take-away og hjemsending av bøker. Selv om de ikke hadde benyttet seg av tilbudene selv, eller hørt om de før fokusgruppene. Videre ble det nevnt at biblioteket har tatt masse grep for å beskytte seg selv og andre med plexiglass og håndsprit overalt, men at de til tross for mange tiltak har klart å beholde «bibliotekfølelsen», som ville si at de fortsatt er det samme biblioteket som før:

«Det er jo fortsatt det samme biblioteket, du kan sitte der, du kan jobbe, du kan sitte sammen med andre mennesker, selv om du kanskje ikke kan sitte like mange sammen. Det synes jeg de har vært vanvittig flinke til, at det er noe som fortsatt kjennes litt normalt i disse tider» (B1-1).

På spørsmålet om det var noen endringer eller tiltak biblioteket hadde gjort som de ikke synes fungerte så bra, så var det igjen noen som kom tilbake til informasjonsflyten: «Det er vel bare igjen det at de ikke har kommunisert ting godt nok kanskje. For jeg har jo ikke brukt stort, bortsett fra Oria» (B3-1).

5.1.6 Endret bruk av biblioteket nå og i fremtiden

Når informantene ble spurt om pandemien har påvirket hvor ofte de besøker biblioteket, svarer de alle fleste at de bruker biblioteket mye mindre enn de gjorde før. Noen av informantene sier at de har brukt biblioteket en del, men at de ville brukt det enda mer om

det ikke var pandemi. Og noen har faktisk brukt biblioteket mer nå, enn de gjorde før pandemien:

«Jeg har faktisk brukt biblioteket litt mer. Litt sånn fordi jeg har vært stengt inne i hybelen, og jeg har følt meg ganske trygg på biblioteket fordi de har hatt gode rutiner. Det har faktisk vært plass på biblioteket til en forandring. Og det har gjort at jeg har kunnet finne et sted. For jeg bor jo sammen med noen i min lille 27 kvm hybel, og det er noe med det å få den arbeidsroen. Så jeg har faktisk brukt biblioteket mer.» (B3-5)

«Jeg føler jeg bruker biblioteket mer nå enn det jeg gjorde før korona. Terskelen for å bruke biblioteket er kanskje litt lavere. Jeg tror kanskje det er det behovet for å komme seg ut fra hybelen og gjøre noe annet, som har fyrt opp om behovet for biblioteket.» (B1-1)

De som besøkte biblioteket sjeldnere enn før oppga en rekke forskjellige grunner til dette. For noen skyldtes det frykt for sykdom og smitte. Det var blant annet en som hadde samboer i risikogruppen og var veldig forsiktig av den grunn. Det var ellers flere som svarte at de ønsket å være forsiktige, de hadde også tilgang til det meste de trengte digitalt hjemmefra. Dessuten har det meste av undervisning vært digitalt siden høsten, og man har av den grunn reist sjeldnere inn til campus enn tidligere. For noen av studentene begrenset det seg også etter nyttår da de ikke har fått reise tilbake til Oslo. Det var også en generell oppfatning om at man ikke skulle være så mye ute blant folk: «Man får jo den følelsen, av at man ikke burde gå ut, at man egentlig ikke har lov. Men så blir man jo sprø inne i leiligheten, så du må bare ut» (B3-3).

Jeg spurte om pandemien har påvirket hvordan de kommer til å bruke biblioteket i fremtiden. Her var det flere som svarte nei, at de kom til å gå tilbake til å bruke biblioteket likt som før, men at de gledet seg til å kunne bruke biblioteklokalene igjen. Flere av informantene svarte at de kom til å sette mer pris på biblioteket og de fysiske lokalene når det åpner opp igjen, og at de nå var mer klar over hvor mye de likte å være på biblioteket.

En av informantene svarte imidlertid at hun hadde blitt bedre kjent med de digitale tilbudene under pandemien, og at hun derfor tenker hun vil benytte seg mer av det også i fremtiden:

«Jeg har blitt bedre kjent med tilbudene de har digitalt. Litt fordi jeg går bibliotek- og informasjonsvitenskap, men også fordi jeg har hatt litt mangel på ting å finne på, mangel på fokus når det kommer til skolen. Så det og på en måte ha noen overordna nå som man mister den klassefølelsen, det å kunne ha noen å snakke med, synes jeg har vært veldig fint. Så jeg kommer nok til å benytte meg mer av det, sånn som studieverkstedet og sånne ting, fordi jeg har blitt bedre kjent med det nå under pandemien.» (B3-5)

En annen svarte at hun tidligere hadde brukt biblioteket som en plass å lese alene. Men det siste året har hun brukt biblioteket som et sted å kunne være med andre, noe hun synes har hjulpet mye. I fremtiden ville hun derfor bruke biblioteket mer som et sted å sitte sammen med andre. Til dette svarte en annen student at biblioteket har blitt møteplassen, de har reist dit for å henge når alt annet har vært stengt. Hun tror dette er en vane de når har klart å innlemme i sine rutiner, og tror derfor biblioteket kommer til å bli brukt mye mer som en møteplass i fremtiden. Igjen fremhever resultatene biblioteket som sted, og som en viktig møteplass blant studentene.

5.1.7. Økt terskel for digital kontakt

I løpet av fokusgruppene dukket det opp andre temaer som var av interesse. Blant annet var det flere av informantene som følte at terskelen for å ta kontakt med en bibliotekar når alt er digitalt, var vesentlig høyere enn når de bare kunne gå bort til skranken: «Jeg synes jo at terskelen for å ta kontakt med en bibliotekar nå er vesentlig høyere enn det var, når det bare var å traske opp til skranken og spørre om hjelp» (B1-1). Eller når de bare kunne møte opp ved Studieverkstedet og si at man ønsket og få hjelp eller delta i tilbud der: «Jeg ville vært mye mer komfortabel med å bare gå fysisk opp til Studieverkstedet en tirsdag og bare si "hei, jeg vil være med". Det føles så mye greiere enn å sende en e-post» (B3-3). Så fort de måtte sende en e-post eller ta kontakt digitalt følte de at de måtte rettferdiggjøre mer hvorfor de tok opp tiden deres, enn når de bare kunne rusle innom. Samme informanten sa også at hun hadde fått med seg at studieverkstedet tilbyr hjelp til å skrive oppgave, eller litteratursøk, og at hun har vurdert dette, men aldri gjort det da hun egentlig ikke vet hva hun skal spørre om: «Jeg kjenner at det jeg egentlig vil ha er den atmosfæren som stimulerer til å sitte og skrive oppgaven min. Men jeg får jo ikke det ved å sende en e-post til en

bibliotekar». Dette minner igjen om det som også tidligere har kommet frem, om viktigheten av biblioteket som sted.

5.1.8. ABI studenter: refleksjoner rundt egen studieretning

Et annet interessant tema som dukket opp, var hvordan informantene selv følte at deres studieretning (Bibliotek- og informasjonsvitenskap) påvirket deres bruk og opplevelse av biblioteket. Da jeg holdt den siste fokusgruppen (Fokusgruppe 3) kom det til et punkt i løpet av diskusjonen rundt hvilke bibliotekstjenester de anså som mest og minst viktig, at det falt naturlig å spørre hva de tenkte rundt dette: «Tenker dere at dere som bibliotekarstudenter bruker biblioteket på en annen måte enn andre studieretninger? At dere kjenner biblioteket på en annen måte, eller har et annet behov?» (Moderator). På dette spørsmålet svarte alle på Fokusgruppe 3 «Ja», «mm» og «Det tror jeg»:

«Jeg føler at jeg på en måte bruker det mindre fordi jeg gjør det meste selv. Men samtidig tror jeg at jeg tenker mer over hva jeg faktisk har tilgang til. Jeg har jo venner som studerer andre ting, som kan si “åja, har man faktisk muligheten til å få tak i det på biblioteket”, sånn som ulike artikler og tidsskrifter, som kanskje ikke er så lett tilgjengelig med en gang hvis du ikke vet at det er der, eller akkurat hva du ser etter.» (M1-1)

«Jeg hadde en litt morsom opplevelse da jeg begynte på bacheloren. Vi var på biblioteket for å finne pensum, også skjønte bibliotekaren ut ifra det vi ville låne at vi var bibliotekarstudenter, og da sa hun bare sånn “Nei, men da skal dere finne det i hylla selv”. Og siden har jeg jo egentlig bare gjort det.» (M2)

Informantene på Fokusgruppe 3 opplevde selv at de var mer klar over tilgjengeligheten av databaser, tidsskrifter eller andre ressurser ved biblioteket, at de var mer selvstendige i bruk av biblioteket og bibliotekstjenestene, men at det også var forventet at de skulle klare mer selv. Dette var det en av informantene som kommenterte på: «Det er jo på en måte bra, men også litt dumt da. For hvis man føler man ikke finner ting selv, så kan det kanskje fort bli litt sånn “tørr jeg å spørre om hjelp når jeg kanskje egentlig burde kunne dette her selv”» (B3-1).

5.1.9. Avsluttende spørsmål

Helt til slutt fikk informantene muligheten til å snakke om eller dele det de måtte ønske før vi avsluttet fokusgruppediskusjonen. En av informantene som hadde benyttet seg av bibliotekets digitale tilbud, ville gjerne få si at hun håpet biblioteket ville beholde det digitale tilbudet selv etter pandemien var over:

«Jeg synes ikke biblioteket skal legge ned de digitale tjenestene, jeg har hatt stor nytte av dem. At ikke de finner ut at “Nei nå har vi åpnet for fullt igjen, nå kan vi legge alt det digitale ned”. Da hadde jeg blitt lei meg.» (M1-2)

De andre informantene på samme gruppe tenkte det ville være vanskelig for biblioteket å opprettholde det samme digitale tilbudet etter pandemien, ettersom det krever mye ressurser og opprettholde det digitale også. Men de mente det ville være fint om biblioteket kunne klare å beholde deler av det digitale tilbudet. De begrunnet dette med at folk studerer og bruker tjenestene veldig forskjellig, og at det er viktig å ha et bredt tilbud til alle studentene, både de som liker best å jobbe hjemmefra, og de som ønsker å være på campus.

5.2. Resultater: Statistikk

Her presenteres utvalgte data fra statistikken over utlån og besøkstall, undervisning og veiledning ved P48. Presentasjonen av utlånte bøker vil dog bare ta for seg antall bøker lånt via utlånsautomatene, da annen data ikke var tilstrekkelig tilgjengelig. Tallene viser dermed ikke full oversikt over alle bøker som ble lånt fra Biblioteket P48 i perioden 2018, 2019 og 2020. Det er ellers viktig å bemerke seg de periodene der biblioteket har vært helt eller delvis stengt. Biblioteket stengte dørene første gangen 12. mars 2020, og først 19. mai 2020 ble campus delvis åpnet, som vil si at studentene fikk gå inn i biblioteket for å hente og levere bøker, men ikke oppholde seg i biblioteket utover dette. 5. og 6. juni 2020 åpnet det igjen for at studentene kan bruke campus, bibliotekene og lesesalene. Biblioteket stengte dørene på nytt 23. januar 2021 som følge av oppdagelsen av ny virusvariant, og ble pålagt å holde stengt en periode på 4 uker frem til 18. februar 2021. 2018 og 2019 var koronafrie år.

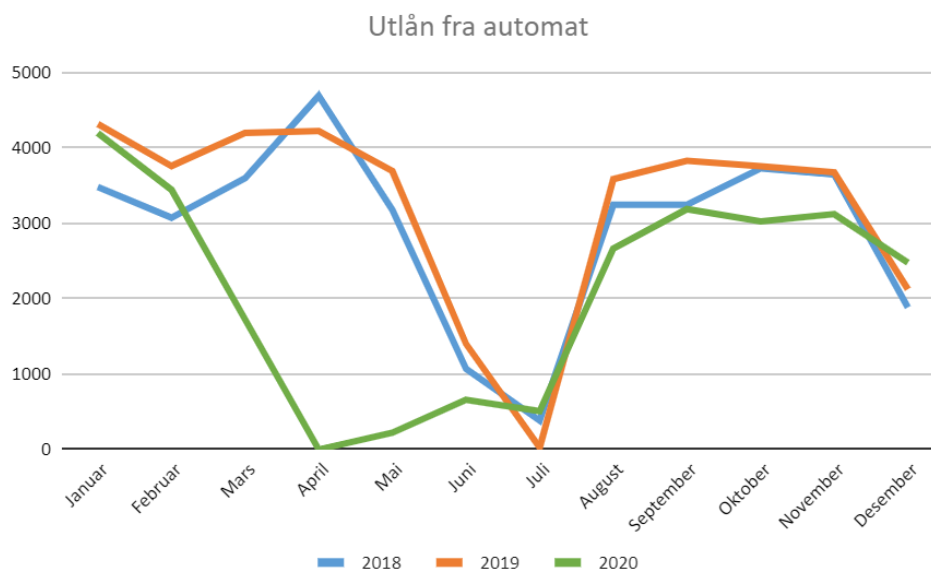
5.2.1. Utlån og besøkende

Figur 2 viser antallet bøker per måned som er utlånt via utlånsautomatene i Biblioteket P48 for årene 2018, 2019 og 2020. Statistikken viser at utlånet i 2018 starter relativt høyt i januar, går deretter litt ned før det får en topp i april og mai måned. Deretter går utlånet

kraftig nedover, når en bunn i juli, før det deretter øker igjen fra august, får en liten topp rundt september/oktober, for deretter å gå kraftig nedover i desember.

2019 følger noenlunde samme kurve som 2018, men starter med et høyere antall utlån i januar, får en liten nedgang i februar før det gradvis går litt opp og stabiliserer seg mellom mars, april og mai. Statistikken for 2019 viser deretter et kraftig dropp i antall utlån mellom juni og juli på lik linje med 2018, før det starter relativt høyt igjen i august og holder seg stabilt ut semesteret. Statistikken viser at det generelt ble lånt flere bøker via utlånsautomaten i 2019 enn 2018, samtidig som utlånet holdt seg mer stabilt og jevnt over vårsemesteret og høstsemesteret enn 2018.

Utlånet i 2020 starter like høyt som 2019, men går kraftig ned fra februar/mars måned, og viser null utlån i april. Fra slutten av april og utover mai går utlånet gradvis oppover, og holder seg relativt jevnt i juni og juli og skiller seg ikke nevneverdig ut fra tidligere år i disse månedene. Utlånet går kraftig opp i august, men ligger noe lavere enn 2018 og 2019. Utlånet øker litt mot september, og holder seg noenlunde jevnt ut semesteret på likt nivå med tidligere år.

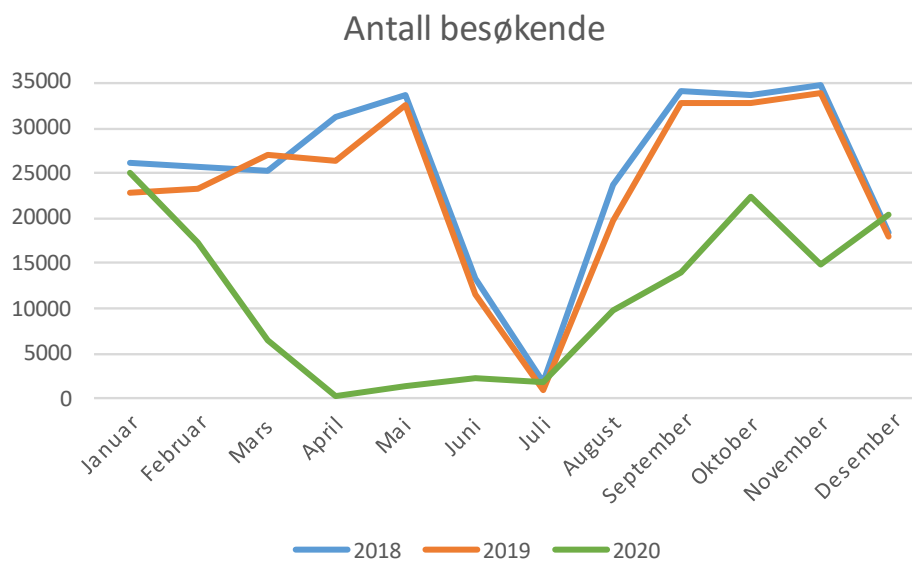

Figur 2. Utlån fra automat – antall bøker per måned i Biblioteket P48 i 2018, 2019 og 2020

Figur 3 viser at antall besøkende per måned for 2018 og 2019 er relativt like. De starter relativt høyt i januar og har en stigende kurve frem til mai. Besøktallet synker deretter betraktelig og viser at nesten ingen besøkte biblioteket i juli. Fra juli øker antall besøkende

kraftig og når en topp i overgangen august/september, og holder seg deretter relativt stabil frem til slutten av november. Besøkstallet faller i antall besøkende i desember.

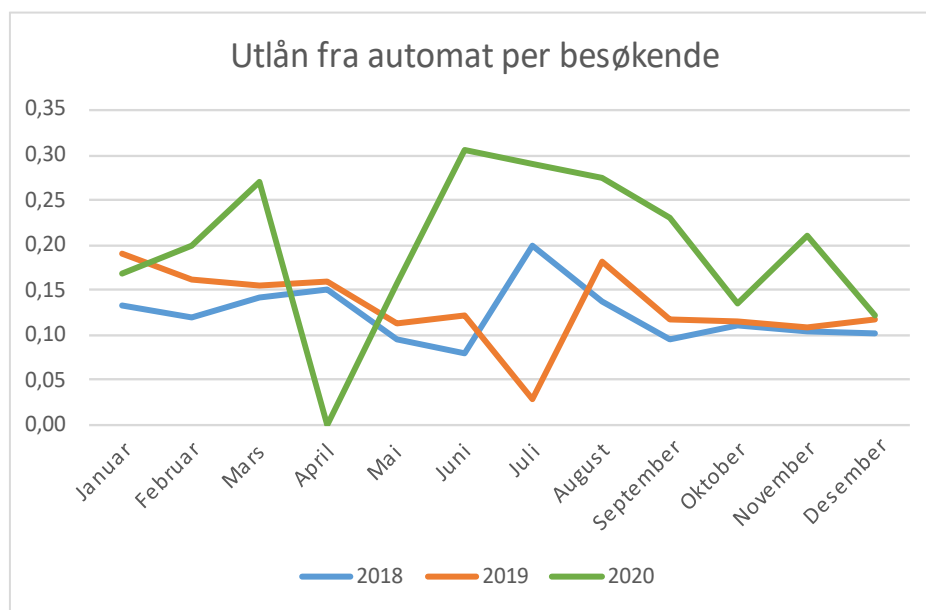
Besøkstallet i 2020 starter like høyt i januar som foregående år, men får et kraftig dropp fra januar til april, hvor det var null besøkende. Besøkstallet går litt opp mot juli, deretter går besøkstallet gradvis oppover og når en topp i oktober. Besøkstallet går deretter litt ned, før det øker igjen fra november og utover i desember. Statistikken viser at 2020 skiller seg fra foregående år med et betydelig lavere besøkstall gjennom hele året.

Figur 3. Antall besøkende per måned i Biblioteket P48 i 2018, 2019 og 2020.

Figur 4 viser antall utlånte bøker fra automat per besøkende i biblioteket. 2018 og 2019 holder lik kurve frem til juli, hvor 2018 viser en høyere andel utlån per besøkende enn 2019. F.o.m. august stabiliserer kurven seg og viser tilsvarende like tall for begge år.

2020 viser en stigende trend opp mot mars, før den får en drastisk nedgang til null i april. I juni stiger kurven til å passere de foregående årene og får deretter en synkende trend frem til oktober, men holder seg likevel over tidligere år. 2020 får igjen en liten opptur i november, før den igjen synker i desember.

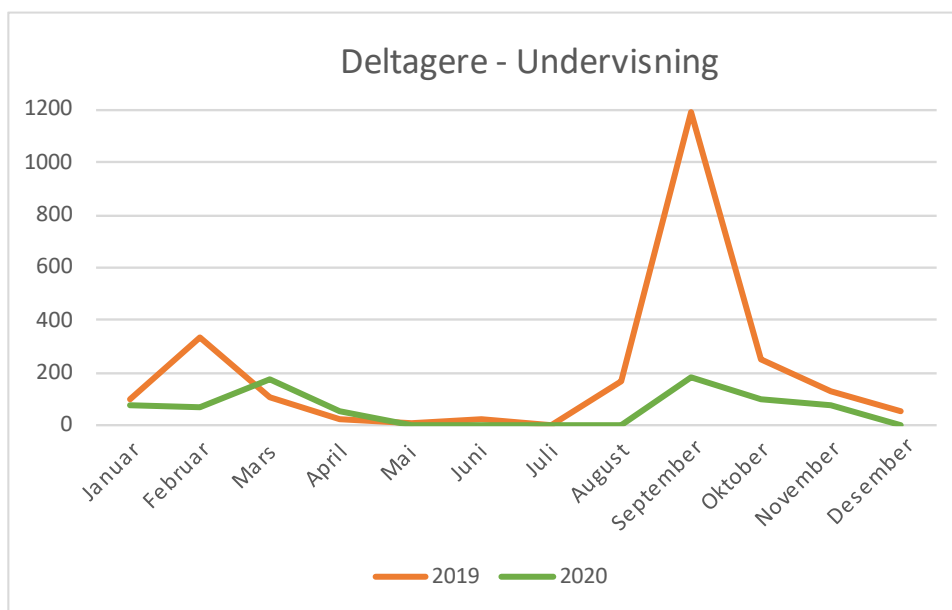
Figur 4. Utlån fra automat per besøkende i Biblioteket P48 i 2018, 2019 og 2020.

5.2.2. Undervisning

Figur 5 viser antall deltagere som deltok på undervisning ved P48 i 2019 og 2020.

Statistikken viser at antall deltagere i januar 2019 var på 96, og hadde en topp i februar med 334 deltagere, før det fikk en nedsving i mars og holdt deretter et jevnt over lavt deltagertall i april, mai og juni. I juli var det null deltagere. Fra august øker antall deltagere betraktelig og får en topp i september med 1190 deltagere, før det igjen synker.

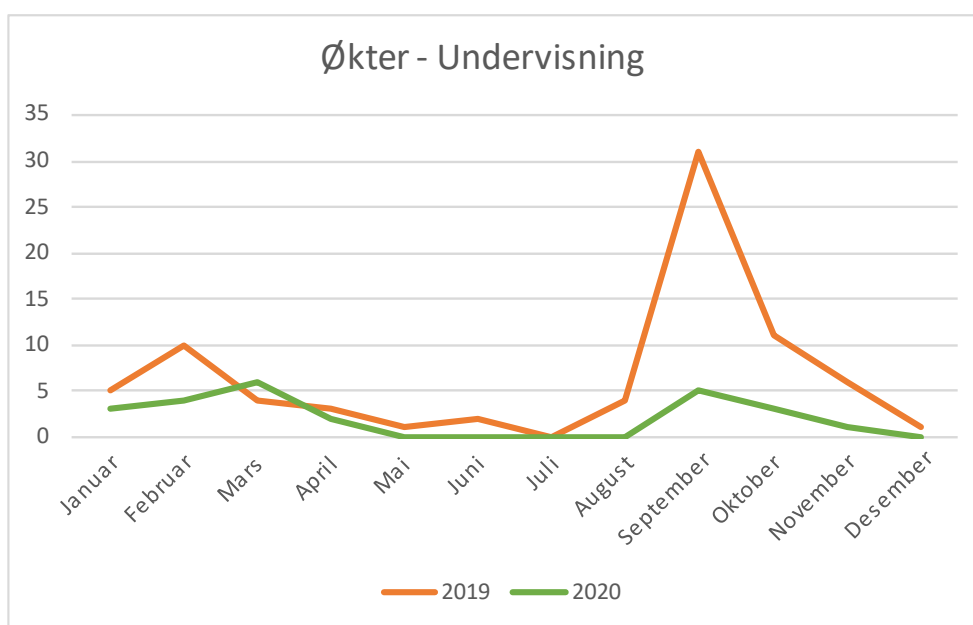
Statistikken viser at antall deltagere i januar 2020 er 74 stykker, noe lavere enn 2019. I februar 2020 var det imidlertid bare 70 som deltok på undervisning, et vesentlig lavere tall enn fra 2019. 2020 får et oppsving i mars med 176 deltakere mot 108 i 2019. Deretter synker antall deltagere drastisk i april, og i motsetning til 2019, så er det ingen som deltar på undervisning i mai, juni, juli eller august. Først i september 2020 øker det igjen og får en liten topp med 185 deltakere, noe som står i stor kontrast til året før. Deretter synker det gradvis igjen utover høsten 2020.

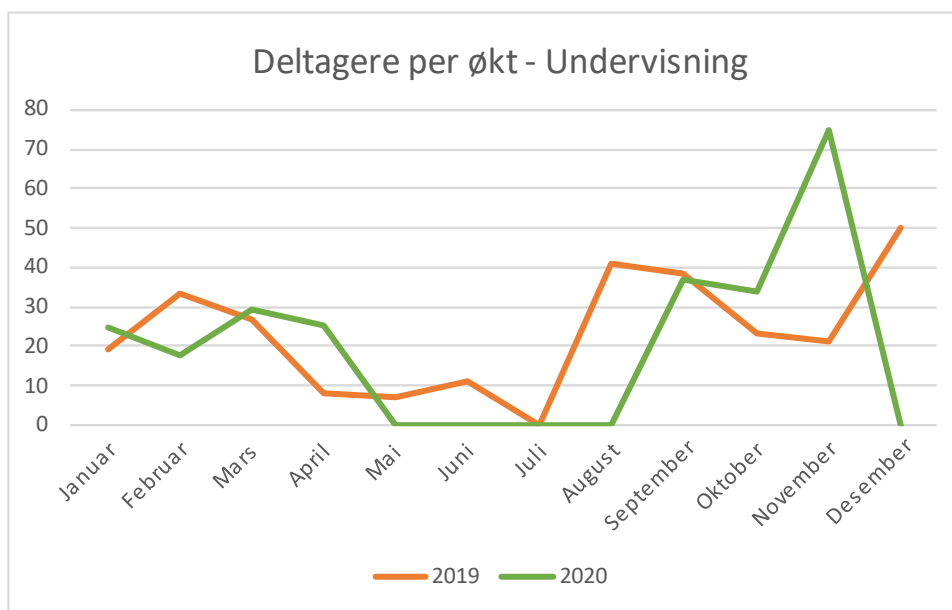
Figur 5. Antall deltagere som deltok på undervisning ved P48 i 2019 og 2020.

Figur 6 viser antall økter med undervisning som er holdt ved P48 i 2019 og 2020. Figuren viser for 2019 en økning i økter i februar mot januar, men har deretter en synkende kurve mot null økter i juli. Deretter er det en økning i antall økter frem til en topp i september, før det får en synkende kurve ut året.

2020 starter med noen færre økter enn 2019 før nivåene blir relativt like fra mars mot mai. Mai, juni, juli og august viser null økter før det blir en liten stigning i september. Resten av året viser en synkende trend mot null økter i desember.

Figur 6. Antall økter med undervisning ved P48 i 2019 og 2020.

Figur 7. Antall deltagere per undervisnings økt ved P48 for 2019 og 2020

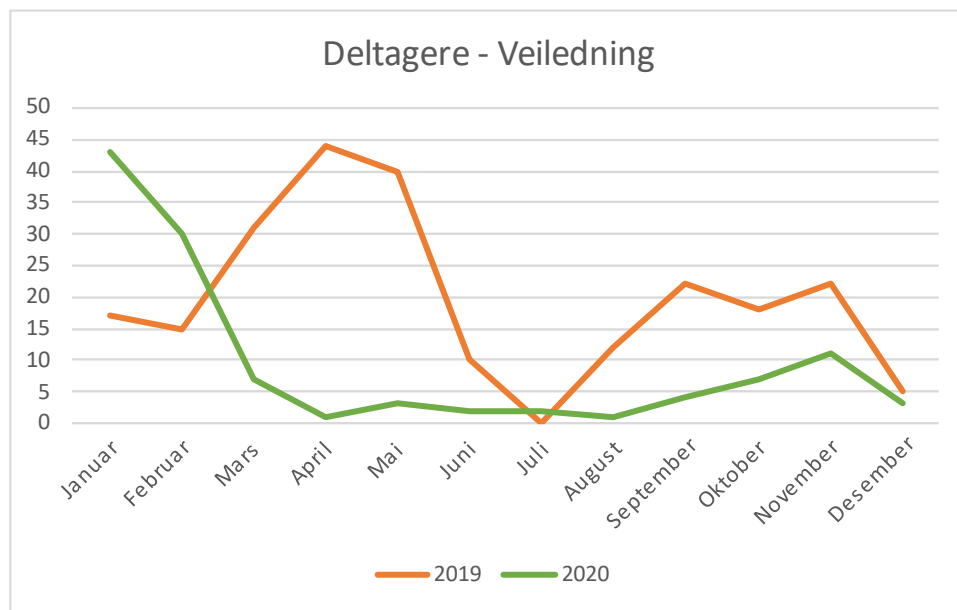
Figur 7 viser antall deltagere per undervisnings økt ved P48 i 2019 og 2020. Antall deltagere per økt er imidlertid noenlunde likt for månedene januar og frem til mars for begge år. Fra mars ser man derimot at 2020 skiller seg fra 2019. 2020 hadde et gjennomsnitt på 25 deltagere per økt i april, mens det i 2019 var 8 i gjennomsnitt per økt i april. I 2020 var det ingen deltagere i mai, juni, juli eller august. I 2019 var det kun juli med null deltagere. September er igjen relativt likt for de to årene, der 2019 hadde et gjennomsnitt på 38 deltagere per økt, mens 2020 hadde et gjennomsnitt på 37 deltagere per økt. I oktober og november 2020 er det imidlertid vesentlig flere deltagere per økt enn 2019. Desember 2020 er det imidlertid null deltagere, mens det i 2019 var 59 deltagere. Statistikken viser at det generelt var færre deltagere i 2020 enn det var i 2019.

5.2.3. Veiledning

Figur 8 viser antall deltagere som brukte veiledningstjenestene ved P48 for årene 2019 og 2020. Statistikken viser at det var flere som brukte veiledningstjenestene i januar og februar 2020, med henholdsvis 43 og 30 deltagere i 2020, mot 17 og 15 deltagere i januar og februar 2019. I 2019 var antall deltagere stigende fra mars, og lå på henholdsvis 31, 44 og 40 deltagere i mars, april og mai. Deretter var det få eller ingen deltagere i juni og juli 2019, men fikk igjen et oppsving i august og holdt et jevnt antall deltagere frem til desember, hvor antallet igjen er synkende.

Fra mars 2020 dropper imidlertid antall deltagere drastisk ned fra foregående måneder, med bare 7 deltagere i mars, for deretter å ligge på mellom 1 og 3 deltagere per måned frem til september. Antallet stiger noe fra september og frem til november, før det også her er synkende i desember.

Statistikken viser at det i 2020 var flere som brukte veiledningstjenestene i januar og februar, men generelt var det jevnt over færre som benyttet seg av veiledning i 2020 enn i 2019.

Figur 8. Antall deltagere som brukte veiledningstjenestene ved P48 i 2019 og 2020

6. Diskusjon

I dette prosjektet har det forekommet mange interessante funn som belyser studentenes bruk, opplevelser og inntrykk av Biblioteket P48, og hvordan covid-19-pandemien har påvirket dette. I dette kapitlet vil jeg belyse de tolkningene som er foretatt ved analyseringen av dataene fra fokusgruppene og statistikken, samt en diskusjon rundt dette og hvordan det kan settes i sammenheng med tidligere forskning.

6.1 Viktigheten av biblioteket som sted

Det er mange eksempler fra litteraturen som viser viktigheten av biblioteket som sted, der studenter bruker biblioteket til å finne informasjon og kunnskap, men også som en sosial og relasjonsskapende arena (Applegate, 2009; Cha & Kim, 2015; Anderson, 2017; Fagerlid, 2017; Gayton, 2008). Viktigheten av biblioteket som sted kommer også tydelig frem i undersøkelsen til dette prosjektet, og går som en rød tråd gjennom store deler av resultatene.

Undersøkelsen viste at informantene brukte Biblioteket P48 til å arbeide alene, arbeide i grupper, låne og levere bøker, eller for å bruke skriveren. Dette var som regel også hovedgrunnen for bibliotekbesøket, og flere av de tingene de savnet da biblioteket var stengt. Resultatene viser imidlertid også at situasjonen under pandemien med strenge smitteverntiltak og et delvis nedstengt samfunn, har ført til at flere av informantene også brukte biblioteket som en hovedarena for å treffe venner og sosialisere seg når alt annet har vært stengt. Det å treffe andre studenter på biblioteket ble derfor i større grad enn før også en av hovedgrunnene for bibliotekbesøket.

Hvordan studentene bruker Biblioteket P48 samsvarer relativt godt med resultatene fra brukerundersøkelsen ved NMBU Universitetsbibliotek (Mildestveit et al. 2018) og undersøkelsen av bibliotekstjenestene ved Dragvoll Bibliotek (Berge, 2010); med ett unntak. Berge (2010) skriver at funnene fra hennes undersøkelse viste et klart skille mellom faglig relaterte og de sosiale miljøskapende tjenestene, der blant annet det å treffe venner sjeldent var en av hovedgrunnene for å besøke biblioteket (s. 35). Dette står i kontrast til mine funn, der biblioteket som sosial arena stod mer sentralt i studentens bruk av biblioteket. Rapporten fra undersøkelsen ved NMBU konkluderte imidlertid også med at biblioteket sees som en viktig læringsarena og møteplass blant studentene (Mildestveit et

al., 2018, s. 10). De pekte på at studentene ønsket å sitte på biblioteket å jobbe, og at dette dermed får en viktig sosial dimensjon, i tillegg til en dimensjon for læring. Dette samsvarer mer med mine funn. Berge utførte imidlertid sin studie for 11 år siden. Det er derfor naturlig å tenke seg at noe av årsaken til at Berge sitt studie skiller seg fra undersøkelsen ved NMBU og min undersøkelse ved Biblioteket P48, skyldes de endringene som har skjedd innad i undervisning- og biblioteksektoren de siste årene. Mer vekt på elektroniske samlinger har åpnet opp bibliotekrommet og gitt plass til flere ulike aktiviteter (Anderson et al., 2017, s. 11), samt økt bruk av digitale tjenester og mer fokus på varierte oppgaver i undervisningen som gjør at studentene har større behov for områder til gruppestudier (Bryant et al., 2009, s. 8). Det er derfor mulig å tenke seg at studentene i studiet til Berge muligens hadde mindre behov for biblioteket som en sosial arena enn dagens studenter, spesielt med tanke på informantene i min undersøkelse, som må gjennomføre studier i en periode med stor grad av sosial distansering.

I denne sammenheng er det imidlertid også relevant å nevne at Biblioteket P48 relativt «nylig» ommøblerte med hovedmålet om å gjøre biblioteket til hjertet av campus der biblioteket kan imøtekomme forskjellige læringsstiler (Gregersen & Moxnes, 2019, s. 3). Det ble derfor laget flere gruppestudierom, samt fleksible rom, som både tilrettelegger og motivere til gruppearbeid og sosialisering. Undersøkelsen til Gregersen og Moxnes viste også at grupperommene ble høyt utnyttet hele året, og er en knapphetsfaktor. Man kan jo derfor tenke seg at ommøbleringen av Biblioteket P48 også har ført til mer sosial bruk av biblioteket.

Resultatene fra fokusgruppene viser også at informantene benyttet Biblioteket P48 som et tredje sted. Kanskje spesielt i den forstand som Anderson (2017, s. 160) presenterer, i det samspillet mellom biblioteket som et tredje sted slik folkebibliotekene er, og biblioteket som studiested og arbeidsplass slik som universitetsbiblioteket er. I tillegg til at biblioteket i stor grad ble brukt som arbeidsplass både alene og sammen med andre studenter, så fungerte også biblioteket som en uforpliktende møteplass utenfor hjemmet, og som et sted hvor de kunne tilbringe tid. Som en av informantene sa da hun snakket om hvordan hun brukte biblioteket og hva hun savnet:

«Jeg savner det som en sosial møteplass, at jeg kunne være der sammen med venner fra kullet. Sitte der å småprate mellom forelesninger. Eller bare bla litt i

barneboksamlingen, fordi jeg synes barnebøker er fine bildebøker...jeg spiste også lunsj der noen ganger, enten alene eller sammen med andre...jeg har alltid bodd litt utenfor byen, så jeg må ta tog inn til byen. Ofte var det sånn at jeg hadde forelesning halv ni, også hadde jeg korøvelse klokken seks om kvelden eller noe. Og da var det fint å kunne oppholde seg på biblioteket i mange timer. Jeg synes det var fint og ha et litt stille og gratis sted å sitte i byen.» (B3-4).

Moderne tredje plasser er eksempelvis spisesteder og kaffebarer (Wood, 2021, s. 153).

Pandemien har imidlertid ført til at utesteder og spisesteder i Oslo i lengre perioder har vært stengt. Det har generelt vært svært begrenset tilbud og tilgang til det som vanligvis benyttes som tredje steder, noe jeg tror har ført til at bibliotekets rolle som samlingssted utenfor hjemmet er blitt større, eller i hvert fall viktigere, nå enn før.

Resultatene fra undersøkelsen viste at det var visse variasjoner mellom årskullene når det kom til bruk av biblioteket og hvordan de opplevde et stengt bibliotek. De som gikk første året på bachelor så ut til å være de informantene som savnet biblioteket mest som en sosial arena og møteplass, og det virket som de hovedsakelig brukte biblioteket som et sted å være og jobbe sammen med andre medstudenter. Dette skyldes nok at man er ny på studie, kanskje er man også ny i byen, og har derfor et større behov for å bli kjent med både medstudenter, campus, bibliotekene og de ulike tilbudene der. Som fersk student er man kanskje også mer usikker på seg selv og egne studieprestasjoner, og har dermed større behov for biblioteket som en emosjonsregulerende arena. Grønlund og Ringnes (2017) argumenterer jo i sin artikkel for hvordan fagbiblioteket som sosial arena kan dempe negative eller blandede emosjoner knyttet til eksempelvis eksamensangst, prestasjonspress, skrivesperre, og hvordan dette kan oppnås via samhandling og relasjoner med andre studenter eller med de ansatte i biblioteket. Førsteårsstudentene startet også på studiet i en periode der det var strenge begrensninger knyttet til antall mennesker som kunne samles, noe som førte til at fadderperioden som vanligvis arrangeres for nye studenter ikke kunne gjennomføres som normalt. Ikke lenge etter studiestart ble også det meste av undervisningen gradvis digitalisert, frem til all undervisning ble digital med andre smittebølge i oktober/november. Studentene som startet ved OsloMet august 2020 har derfor generelt hatt færre muligheter til å bli kjent med sine medstudenter enn tidligere år. Det er derfor naturlig å tenke seg at dette er mye av årsaken til at biblioteket har blitt en

viktig sosial arena for disse studentene, da biblioteket har blitt et sted hvor de kan bli kjent med og være sammen med medstudenter.

De som gikk siste året på bachelor brukte databasene og søking i Oria mer aktivt nå enn tidligere i studiet, noe som skyldtes at de var i gang med å skrive bacheloroppgave. Det å skulle skrive større oppgaver, gjorde også at de opplevde et stengt bibliotek og begrenset tilgang på tilbud og tjenester som ekstra krevende. Informantene som gikk på master så imidlertid ut til å klare seg bedre med det som var tilgjengelig digitalt, og klarte seg generelt bedre uten det fysiske biblioteket, selv om det også var savnet. Dette kan skyldes at masterstudentene ofte har de sosiale relasjonene på plass, og er mer «rutinerte» studenter, og dermed ikke har like stort behov for biblioteket som en emosjonsregulerende arena. De er også mest sannsynlig godt kjent med biblioteket og tjenestene, og er dermed mer selvstendig i bruken av dem.

Undersøkelsen viste også at bachelorstudentene var de som brukte det fysiske biblioteket mest under pandemien, mens de som gikk master brukte det litt mindre. Dette kan som diskutert over, ha en sammenheng med hvor de befinner seg i studieløpet, og samsvarer med det Anderson (2017) sier om at bruken av biblioteket og alt som er i det, endrer seg i løpet av ens akademiske karriere (s. 156). Imidlertid var masterstudentene i mindretall i dette prosjektet, med bare 4 opp mot 7 bachelorstudenter, noe som kan være årsaken til at det i resultatene fremkommer som at masterstudenter bruker biblioteket mindre. Resultatene er dermed ikke nødvendigvis representative for faktiske forhold rundt bruk av biblioteket mellom bachelor og masterstudenter. Jeg kan derfor bare uttale meg om resultatene fra dette prosjektet, og eventuelle forklaringer på disse. Dessverre var det ingen av informantene i dette prosjektet som gikk bachelor 2 året, det er derfor ikke mulig å si noe om hvordan dette kullet brukte biblioteket under pandemien, eller hvordan dette eventuelt ville skilt seg fra de andre årskullene.

Resultatene viser også pandemiens innvirkning på studentenes bruk av biblioteket som sted nå og i fremtiden. For de fleste har pandemien ført til en drastisk reduksjon i bruken av det fysiske biblioteket, mens den for noen har ført til økt bruk av biblioteket. Felles for alle informantene var imidlertid at de nå innså hvor mye de liker å være på biblioteket og hva de savner når de ikke lenger har tilgang til biblioteklokalene. Pandemien har også ført til at biblioteket har utmerket seg mer som en viktig sosial arena for

studentene, og som et viktig sted å arbeide sammen med medstudenter. Noen av informantene trodde også at biblioteket ville bli brukt mer som en møteplass også i fremtiden: «Biblioteket har liksom blitt møteplassen da, vi kommer dit for å henge, fordi alt annet er stengt. Jeg tror også det er en vane vi har klart å integrere i våre rutiner, så det kommer til å fortsette» (B1-1).

Funnene fra undersøkelsen viser en tydelig sammenheng med den litteraturen der biblioteket som sted vektlegges, og som Anderson (2017) skrev – «biblioteket forblir et viktig sted for dem som bruker det» (s. 147). Jeg tror også biblioteket vil fortsette å utmerke seg som sted jo mer digitalisert livene våre blir. Økt digitalisering av informasjon og mer vekt på elektroniske samlinger i biblioteket gjør at folk ikke nødvendigvis trenger å gå til biblioteket for å benytte seg av disse ressursene, noe som gjør at bibliotekets rolle naturlig nok også endrer seg. I denne sammenheng tror jeg bibliotekrommet i fremtiden i større grad vil bli brukt til andre aktiviteter knyttet til biblioteket som sted, og som et tredje sted.

6.2. Biblioteket som viktig studiested

I tilknytning til biblioteket som sted, utmerket biblioteket seg som en viktig arbeidsplass og egnet sted for å arbeide med studiene. Biblioteket P48 var som tidligere nevnt stengt på det tidspunktet fokusgruppene ble gjennomført, og det var tydelig at flertallet av informantene i undersøkelsen kjente på tapet av biblioteket som et sted å arbeide og sosialisere seg. Som en av informantene sa under fokusgruppene: «Jeg savner det å være en del av studiefelleskapet, og være en del av institusjonen for høyere utdanning» (B3-3). Disse funnene samsvarer med flere punkter fra tidligere forskning presentert i teorikapittelet, der blant annet Anderson (2017) skriver om hvordan opplevelsen og bruken av biblioteket skaper en følelse av tilhørighet og identitet for studentene som arbeider i det (s. 147). Studentene hun pratet med fortalte også om hvordan det å arbeide i biblioteket skaper en følelse av tilhørighet til det akademiske felleskapet.

Walton (2006) og Fagerlid (2017) sine undersøkelser viste også at sosialiteten og atmosfæren i biblioteket var viktig for studentene, da flere opplevde at den atmosfæren som var på biblioteket bidro til den arbeidsmoralen og den disiplineringen de trengte for å være «seriøse studenter». Det å kunne jobbe sammen med andre, eller se andre studere rundt seg, oppmuntret dem til å jobbe med egne studier. Noe som også samsvarer med funn fra mine samtaler med studentene, der flere av informantene snakket om hvor viktig biblioteket

var for å få fokus og arbeidsro, hvordan biblioteket var det riktige stedet å være og arbeide med studiene: «Biblioteket var kontorlassen min. Selv om jeg har kontor plass i leiligheten min, så måtte jeg nesten gå til biblioteket for å få gjort noe. Jeg synes også biblioteket var det helt riktige stedet, for det var mitt bibliotek» (B3-3). Dette samsvarer også med Gayton (2008) sin artikkel, som snakket om hvordan «felles» aktivitet i et bibliotek innebærer å se og bli sett stille engasjert i studier. Og artikkelen til Gregersen og Moxnes (2019, s. 4) som viste at studentene i P48 de siste årene har begynt å lage egne regler for atferd i biblioteket; de vil ha et stille bibliotek der de kan studere alene blant andre i lokaler som inspirerer til akademisk arbeid. Mine funn gjenspeiler derfor tidligere forskning utført ved Biblioteket P48.

6.3. Digitaliseringen av bibliotekets tilbud og tjenester

Selv om pandemien det siste året har ført til at alle bibliotekets tjenester er blitt digitalisert, var det likevel svært få av informantene som hadde brukt de digitale tjenestene noe mer enn de gjorde før pandemien. Et interessant funn i dette prosjektet, er jo at de aller fleste heller ikke var klar hva som hadde blitt digitalisert, og hvilke digitale tjenester som var tilgjengelig via biblioteket. Hovedårsaken til dette så ut til å skyldes to ting. Den ene var at de fleste informantene ikke hadde for vane å gå inn på bibliotekets nettsider for å undersøke hva som ble lagt ut der. Den andre grunnen så ut til å skyldes mangel på informasjon fra biblioteket. Flere av informantene var veldig klare på at de savnet informasjon om hvilke tjenester som hadde blitt digitalisert, og hva biblioteket kunne tilby av tjenester og kurs. De følte at biblioteket kunne vært flinkere til å informere og promotere seg selv, gjerne via forskjellige plattformer (sosiale medier), som de mente at de benyttet seg mer av enn bibliotekets egne nettsider. Eventuelt at Canvas kunne være et godt sted, da dette er en plattform alle studentene benytter seg av.

Hvorfor studentene ikke benyttet seg av bibliotekets nettsider særlig mye kan skyldes flere ting. Den ene er studentenes egne brukervaner, i den forstand at unge i dag ofte er mer vant til å bruke sosiale medier til en rekke forskjellige ting, blant annet også for å finne og oppdage informasjon. Da vi snakket om bibliotekets nettsider og det å finne informasjon var det en av informantene som sa:

«Men det spørres vel litt på brukervanene dine også da. Sånn som jeg da har ikke for vane å gå inn på OsloMet sine hjemmesider for å sjekke hva de har. Jeg er litt mer

sånn som ramler over det på Instagram når jeg ser etter noe kult der liksom. Mens de som ikke bruker sosiale medier så mye da, har kanskje for vane å trykke seg inn for å se hva som skjer.» (B1-1)

En annen mulig årsak er at bibliotekets nettsider ikke er spesielt gode. Flere av informantene i undersøkelsen opplevde bibliotekets nettsider som vanskelig å navigere. Ofte må man klikke seg videre innover mange forskjellige steder for å finne ulik informasjon – «De burde liksom ha de viktigste tingene og det som skjer akkurat nå veldig høyt oppe. Du snubler ikke over noe, du må liksom leite etter ting, eller gå inn for å utforske denne nettsiden hvis du skal finne noe» (B3-3). Informantene slet derfor ofte med å finne informasjon, blant annet var det noen som ikke klarte å finne bibliotekets åpningstider under pandemien, noe som kan forklare årsaken til at de sjeldent sjekket bibliotekets nettsider. På den annen side kan man jo argumentere for at dersom de hadde trengt noe, eller savnet noe spesifikt, så ville de kanskje brukt bibliotekets nettsider mer aktivt for å lete etter det de trengte. Som en av informantene påpekte: «Selv om sosiale medier er veldig greie plattformer og markedsføre seg selv på, så dekker ikke det behovet om man er ute etter noe spesifikt» (M1-2).

Når det gjaldt undervisning, var de færreste klar over bibliotekets brede tilbud av ulike kurs. Men, flere av informantene opplevde også at undervisning og kurs ofte var satt opp på tidspunkter de hadde forelesning, og at de av den grunn ikke hadde muligheten til å benytte seg av tilbudet. Hvilke konsekvenser har det at studentene ikke er klar over, eller har muligheten til å benytte seg av de digitale tjenestene? Når studentene ikke vet om bibliotekets brede tilbud av kurs og veiledning, mister de en viktig ressurs til læring og støtte. I fokusgruppene kom det tydelig frem at informantene så viktigheten av undervisning, da spesielt førsteårsstudentene på bachelor ønsket seg mer opplæring i søk og bruk av blant annet Oria. Da er det veldig dumt at de ikke vet at tilbudet finnes, eller at de ikke har muligheten til å benytte seg av tjenesten.

Tallene fra statistikken viser at det er færre studenter som deltar på undervisning i 2020 enn i 2019 (se *Figur 5*, s. 54). Og det er færre undervisnings økter som holdes i 2020 enn i 2019 (se *Figur 6*, s. 54). Når det gjelder antall deltagere per økt, kan grafen i *Figur 7* (s. 55) virke noe misvisende om man ikke ser på dataene som ligger bak. Selv om det var færre studenter som deltok på undervisning i 2020 enn 2019, ser de to årene likevel relativt like ut, og i november ser det ut som 2020 hadde flere enn 2019, noe som ikke stemmer. Dette

skyldes imidlertid at gjennomsnittet for antall deltagere per økt er relativt like for begge år, samtidig som det er færre økter i 2020. Dermed er det færre økter, men flere som deltar per økt, og gjennomsnittet blir det samme. Noe av årsaken til dette skyldes nok at det er holdt færre økter i 2020 grunnet pandemi, men på den annen side blir det også færre økter fordi man får plass til flere studenter i en digital økt, enn i et klasserom.

Statistikken viser også at det er vesentlig færre studenter som benytter seg av veiledningstjenestene i 2020 enn året før (se *Figur 8*, s. 56). Selv om det er naturlig å tenke seg at det er færre studenter som benytter seg av undervisning og veiledning i 2020 som en følge av pandemien, overgangen til digitale tjenester, og perioder med helt eller delvis stengt bibliotek, kan man jo også undre seg over om det kanskje henger sammen med resultatene fra fokusgruppene. Kan det for eksempel skyldes at studentene ikke har vært klar over at kurs og veiledning er blitt digitalisert? Kan det skyldes at kursene ofte er lagt til tidspunkter hvor studentene ikke har mulighet til å delta på grunn av annen undervisning? Eller som en kombinasjon av disse.

6.4. Digital terskel

Et annet interessant funn fra fokusgruppene var at flere av informantene opplevde at terskelen for å ta kontakt eller delta på digitale kurs og treff, var vesentlig høyere nå som alt var digitalt. Nøyaktig hvorfor studentene opplevde dette, er vanskelig å svare på. Men det kan se ut til at det blant annet skyldtes at studentene ikke alltid visste hva de skulle spørre om, og at det dermed ble vanskelig å formulere det i en e-post. De følte også at det var vanskeligere å be om hjelp eller veiledning dersom de ikke hadde noe som kunne formuleres til spesifikke spørsmål. Her kan man muligens trekke en parallell til Belkins ASK-modell. ASK står for *Anomalous States of Knowledge*, og er en modell utviklet av Belkin, men som bygger videre på R. S. Taylor sitt skjema av spørsmålsnivåer knyttet til informasjonsgjenfinningssystemer og informasjonsbehov (Belkin, 1980, s. 136). Tanken bak begge modellene er at en person kan ha et behov som ikke kan spesifiseres, eller som bare kan spesifiseres vagt (s. 137). Personen er bevisst et behov, men vet ikke hvilken informasjon som vil være passende for å tilfredsstille det. Det kan også være at noen situasjoner, selv om de er godt forstått på det kognitive nivå, vanskelig lar seg beskrive på et språklig nivå (s. 138). Belkin peker som et eksempel på tilfeller der mange mennesker ofte opplever at det er vanskelig å kommunisere noe til andre, selv ting de føler de vet utmerket godt.

Det kan altså være vanskelig å formulere et behov for informasjon når du ikke vet hvilken informasjon du trenger. Noe som også kan være tilfelle for informantene i min undersøkelse; de klarer ikke å formulere det behovet eller de spørsmålene de har for å be om hjelp eller veiledning, noe som muligens også blir enda vanskeligere digitalt. For noen av informantene handlet det også mer om det å bare kunne slå av en prat eller få den settingen som biblioteket, og eventuelt Studieverkstedet kunne gi, som stimulerte til å jobbe med studiene eller skrive oppgave – «Jeg får jo ikke det ved å sende en e-post til en bibliotekar å si “hjelp meg med å skrive oppgaven min”, eller “sett meg i riktig mindset for å skrive”» (B3-3). Det var også noen som kommenterte det at man ofte ikke gadd å ta kontakt på e-post når du måtte vente på svar, og ikke bare kunne prate med noen direkte i skranken.

I denne sammenheng er det jo også interessant at flere likevel ønsker at en del av de digitale tjenestene skal vedvare også etter pandemien. Det skal imidlertid nevnes at fokusgruppene viste at de som faktisk hadde brukt de digitale tjenestene under pandemien, og blant annet deltatt på kurs eller treff, var veldig fornøyd med det tilbudet, og syntes det fungerte bra. Det var faktisk de som ikke hadde brukt tjenestene noe særlig, eller ikke i det hele tatt, som var de mest negative og som syntes denne digitale terskelen var høyest. Man kan kanskje tenke seg at det er frykten for det ukjente. Likevel er det nok mange nå som opplever og føler på at det å kommunisere digitalt, enten via e-post, Zoom, Teams eller andre kommunikasjonskanaler, ikke er det samme som å snakke med noen ansikt til ansikt.

Undersøkelsen viser at informantene både bruker, men også ønsker å bruke biblioteket på forskjellige måter. Det digitale vil heller aldri kunne erstatte alle bibliotekets tjenester, spesielt de sosiale og emosjonelle sidene ved biblioteket, som informantene uttrykket dypt savn for nå under pandemien.

6.5. Har sammensetningen av fokusgrupper påvirket resultatene?

Om, eller i hvilken grad, sammensetningen av fokusgruppene har påvirket resultatene, er vanskelig å svare på. Mitt inntrykk er at sammensetningen ikke har hatt noe å si for studentenes egne tanker og meninger, selv om de absolutt har påvirket hverandre med tanke på de temaene og retningen samtalene tok under fokusgruppene. Basert på hvordan jeg opplevde fokusgruppene og samtalene, tror jeg sammensetningen av personligheter hadde mer å si for påvirkningen innad i gruppene, enn hvilket studieår de tilhørte.

Dette merket jeg spesielt godt med Fokusgruppe 2. I denne gruppen var ingen redde for å prate, og de fleste snakket ganske mye. Det ble også raskt god stemning innad i gruppen og mellom informantene, noe som førte til at alle gjerne ville ta ordet ofte, som igjen førte til at informantene ofte snakket i munnen på hverandre. Samtalen hadde også en tendens til å spore av fra prosjektets hovedtema, da de gjerne ville prate om alle mulige temaer. Denne gruppen trengte dermed størst grad av moderering slik at gruppen klarte å holde seg til riktig tema, selv om denne gruppen også produserte mest data.

Til kontrast var fokusgruppe 3 den «vanskeligste» gruppen å intervjuer, da informantene i denne gruppen var mer beskjedne, mer forsiktig med å ta ordet, og sa generelt mindre. Dermed krevde det litt mer av meg som moderator og få studentene til å prate. Min oppfatning er dermed at informantenes personlighet var det mest avgjørende for dynamikken innad i gruppene, og som dermed eventuelt påvirket resultatene med tanke på sammensetningen av informantene i de ulike gruppene.

Det var imidlertid tydelig at det å snakke sammen i en fokusgruppe påvirket samtalen mellom informantene, og dermed også resultatene. Jeg opplevde at de i mange tilfeller hadde mange like meninger, og at de kanskje derfor i stor grad ble farget av hverandres svar. Det er mange eksempler fra fokusgruppene der informantene sa ting som «Ja det er sant», «Jeg kan nok si meg litt enig i det», «Helt enig», «Samme her». Men jeg opplevde likevel at informantene også delte sine meninger eller erfaringer dersom de skilte seg ut fra resten av gruppen. Fordelen med fokusgrupper i dette tilfellet var at når informantene merket at deres bruk, meninger eller erfaringer var annerledes enn hos resten av gruppen, så sa de i fra at – «Jeg går litt mot strømmen her» (M1-2), eller «For meg var det kanskje litt motsatt» (B3-4). På denne måten klarer fokusgruppene og viser større variasjon og bredde enn ved enkeltintervjuer.

Man merket også at informantene ga hverandre ideer og at de husket på ting som de kanskje ikke hadde tenkt på å nevne om de ikke hadde hørt det fra noen andre først. Spesielt temaet rundt mangel på informasjon fra biblioteket og mulige informasjonskanaler, førte til lang diskusjon mellom informantene på to av fokusgruppene. De fleste var enige om at det hadde vært lite med informasjon fra bibliotekets side om hva som faktisk hadde blitt digitalisert og hva som var tilgjengelig av tjenester, samt at bibliotekets nettsider ikke ble oppfattet som spesielt brukervennlige; diskusjonene førte likevel til mange ulike historier,

opplevelser, erfaringer, meninger og forslag til informasjonskanaler biblioteket kunne benyttet seg av. Det var også flere tilfeller under de forskjellige fokusgruppene, der en av informantene delte sin opplevelse eller erfaring, som igjen førte til at andre på gruppa delte sine opplevelser eller erfaringer med det samme temaet. Dette er noe som ikke ville vært mulig ved enkeltintervjuer, og fremhever en av fokusgruppens egenskaper.

Noen av de egenskapene som oppleves positivt ved fokusgrupper, kan imidlertid også være en ulempe. Det finnes eksempler der studentene justerte svaret sitt etter å ha hørt svaret til noen av de andre – «Ja det er kanskje litt sant også, når jeg tenker over det litt mer». Dette behøver ikke å være utelukkende positivt. Om det imidlertid er positivt eller negativt at en informant justerer svaret sitt etter å ha hørt svaret til noen andre er vanskelig å svare på. Gruppesettingen som gir trygghet for noen, og som bidrar til økt samtale og bred variasjon av svar, behøver heller ikke fungere like godt for alle. Dette var jo spesielt synlig med eksemplene over fra Fokusgruppe 2 og Fokusgruppe 3. I gruppe 2, der flere på gruppen pratet mye og turte å ta ordet, fløt samtalen bra fordi resten av gruppa fulgte med på denne trenden, noe som trolig skyldtes personligheten til en eller flere på gruppa. I gruppe 3 der alle var litt beskjedne, fløt ikke samtalen like bra, og ville kanskje fungert bedre om de eksempelvis hadde hatt en fra gruppe 2 som var mer frempå og kunne dratt i gang samtalen; at resten på gruppa hadde turt å åpne seg mer om bare enn på gruppa hadde gjort det først. Det kan også tenkes at individuelle intervjuer ville fungert bedre for personene på denne gruppen. En fordel med enkeltintervjuer er jo at folk kanskje oftere tør å dele veldig personlige synspunkter eller erfaringer som man ikke ville delt i en gruppe, og som kanskje «går tapt» ved bruk av fokusgrupper.

6.6. ABI studenter: Har populasjonen påvirket resultatene?

At alle informantene kom fra ABI hadde helt klart noe å si for resultatene, både når det gjaldt hvordan de brukte biblioteket, men også deres opplevelse og oppfatning av biblioteket og tjenestene. Informantene på Fokusgruppe 3 fikk spesifikt spørsmålet om de følte selv at de brukte eller opplevde biblioteket på en spesiell måte som studenter på Bibliotek- og informasjonsvitenskap. Svarene fra denne gruppen viste at de var mer klar over hvilke ressurser som var tilgjengelig via biblioteket, at de var mer selvstendig i bruk av biblioteket og tjenestene, og at det var forventet at de som bibliotekarstudenter skulle klare mer på egenhånd, noe som ikke utelukkende ble sett som positivt.

Selv om det bare var den ene gruppen som spesifikt fikk dette spørsmålet, reflektere likevel svarene fra de to andre gruppene at studieretningen påvirket svarene ved flere anledninger. Eksempelvis rundt diskusjonen om hvilke tjenester de anså som mest viktig, svarte en av informantene at veiledningstjenestene ikke var noe hun hadde vurdert å bruke, selv om hun selvfølgelig mente at tjenesten var viktig for andre. Jeg spurte derfor om det skyldtes at hun var bibliotekarstudent, at hun ikke følte behov for veiledningstjenestene i form av søkeveiledning osv. Mulig det var ett litt for ledende spørsmål, men svaret var: «Ja det er en del av undervisningen, så det bør en jo kunne vite» (B3-2). Resultatene fra fokusgruppene er imidlertid full av andre eksempler, der jeg som moderator ikke har stilt noe form for spørsmål knyttet til deres studieretning, som en av informantene svarte rundt spørsmålet om endret bruk av biblioteket under pandemien: «Jeg har blitt bedre kjent med tilbudene de har digitalt, litt fordi jeg går bibliotek- og informasjonsvitenskap, men også fordi jeg har hatt litt mangel på ting å finne på» (B3-5). Som følge av pandemien har det vært lite og finne på, noe som blant annet frigjorde tid til å undersøke ting man vanligvis ikke brukte så mye tid på. Men det at hun var bibliotekarstudent var det som gjorde at hun brukte tiden til å undersøke og sette seg inn i bibliotekets ulike tilbud under pandemien.

I tilknytning til diskusjonen rundt undervisning, der det ble påpekt viktigheten av bruk og søk i Oria, sa en av studentene: «Føler jo at som bibliotekarstudenter så er det viktig å kunne, ikke bare for oss selv da, men det å klare å søke» (B1-1). Jeg tolker dette som at denne studenten mente det var viktig med undervisning i søk, både fordi det er noe man gjør mye som student, men at det også var spesielt viktig for dem som bibliotekarstudenter da dette er en viktig del av deres utdanning, og som bibliotekar i jobbsammenheng etter endt studie. Som ABI studenter var det også noen av informantene som jobbet på bibliotek ved siden av studiene. De kunne dermed sammenlikne Biblioteket P48 med stedet de jobbet, noe som trolig påvirket svarene, men også deres syn på P48 og tjenestene der: jeg ser jo at de ikke har like god tilgang som det OsloMet har på databasene...Så sånn sett synes jeg OsloMet har ganske greit utvalg i både databaser og, ja, alt egentlig» (M1-2).

De fleste informantene var også generelt veldig glad i biblioteket, det å kunne titte i hyllene, se på bokutstillingen og prate med bibliotekarene. De hadde generelt et veldig positivt syn på biblioteket, noe som kom frem da de snakket om hvordan de pleide å bruke biblioteket og hva de savnet når det var stengt: «Jeg savner liksom det, at du går inn i

biblioteket med en forventning om at det skal være fint der da. At det skal være hyggelig å være på biblioteket liksom. Og da blir liksom alt litt bedre» (B1-1).

Studentene virket derfor veldig bevisst på at de var ABI studenter, og det ble nevnt ved flere anledninger i svarene som de ga i løpet av fokusgruppene. Det er også naturlig å tenke at deres positive syn på biblioteket, at de syntes biblioteket var et ekstra fint sted å være, skyldtes utdanningen til å bli bibliotekarer, og eventuelle tanker og drømmer man har om arbeidsplasser i fremtiden. Det var også tydelig at de hadde visse forventninger til både hva man burde lære og hva man burde kunne som ABI-student. I denne sammenheng er det imidlertid interessant at de færreste likevel var klar over bibliotekets digitalisering av tjenester under pandemien, og at de ellers var sjeldent inne på bibliotekets nettsider for å undersøke tilbud der, samtidig som noen av informantene opplevde at de hadde bedre oversikt over biblioteket og tjenestene som bibliotekarstudenter.

6.7. Besøk og utlån ved Biblioteket P48

Statistikken viser at 2020 skiller seg fra årene 2018 og 2019, med et betydelig lavere besøkstall gjennom hele året (se *Figur 3*, s. 52). Dette er naturlig som følge av pandemien, perioder med helt og delvis stengt bibliotek, og digital undervisning. Når det gjelder utlån fra automat (se *Figur 2*, s. 51), viser grafen at antall utlån går ned til null da pandemien var et faktum 12. mars 2020, og biblioteket måtte stenge dørene. Vi ser at utlånet gradvis øker fra mai måned, noe som skyldes at studentene fikk slippe inn i biblioteket igjen siste uken av mai. Deretter kan vi se at utlånet får en liten topp rundt juli, og holder deretter et høyere nivå i antall utlån gjennom sommeren enn årene 2018 og 2019. Hvorfor utlånet har økt sommeren 2020 kontra tidligere år, kan skyldes flere grunner. Siden biblioteket hadde vært stengt en lengre periode, kan det tenkes at folk ønsket å bruke biblioteket mer denne sommeren enn tidligere år. Det kan også tenkes at utlånet av bøker økte denne sommeren som følge av strenge smitteverntiltak som satte begrensninger på ferien i form av reisefrårad, og hva det var mulig å finne på i byen. Dermed kan det tenkes at folk hadde bedre tid, eller et større behov, for å låne og lese bøker sommeren 2020.

Den figuren som jeg synes er interessant, er *Figur 4* (s. 53). Her har jeg satt sammen tall fra statistikken over antall utlån med statistikken over antall besøkende, for å kunne sammenligne antall bøker utlånt opp mot antall besøkende for årene 2018, 2019 og 2020. Statistikken her viser at antall bøker utlånt er ca. det samme for alle tre årene. Statistikken

fra *Figur 3* (s. 52) viste at 2020 hadde vesentlig færre besøkende enn de foregående årene, noe som betyr at det er flere besøkende som låner bøker når de er på biblioteket, eller at de som besøker biblioteket låner flere bøker enn de vanligvis har gjort tidligere. Dette kan trolig sees i direkte sammenheng med pandemien. Etersom biblioteket i perioder har vært helt eller delvis stengt, har det naturlig vært færre besøkende i biblioteket. I tillegg er det naturlig å tenke at grunnen til at flere besøkende låner bøker enn tidligere, skyldes at studentene i perioder kun har kommet innom for å låne bøker (via take-away) når resten av bibliotekets tjenester har vært stengt. Det kan også tenkes at folk låner flere bøker når de først er innom biblioteket, ettersom digital undervisning og smittevernregler gjør at studentene ikke har vært på campus og biblioteket like ofte som før, noe informantene fra fokusgruppene også oppga som grunn til at de var sjeldnere på biblioteket enn før.

7. Konklusjon

7.1. Oppsummering av prosjektet

Dette prosjektet har undersøkt studentenes bruk, opplevelser og inntrykk av biblioteket og bibliotekjenestene ved P48 under Covid-19-pandemien. Undersøkelsen ble utført ved å benytte kvalitativ metode i form av fokusgrupper. Selv om prosjektet har bestått av en mindre undersøkelse med studenter, har fokusgruppene likevel produsert store mengder data av verdi. Kvalitativ metode benyttes ofte når man ønsker å studere fenomener vi ikke kjenner særlig godt, som det er forsket lite på, og som vi ønsker å forstå mer grundig. Dette masterprosjektet har vært unikt i den forstand at covid-19-pandemien er et relativt nytt fenomen det ikke er rukket å forske mye på, og det var en unik mulighet til å undersøke Biblioteket P48 i denne perioden. Fokuset for dette masterprosjektet lå også på studentenes tanker, følelser og opplevelser, noe fokusgruppene fikk tak i. I tillegg til den kvalitative undersøkelsen har dette prosjektet også benyttet seg av statistikk over utlån, besøk, undervisning og veiledning ved Biblioteket P48. Statistikken reflekterer flere av funnene fra den kvalitative undersøkelsen. Dette vil si at ett fenomen ble belyst fra flere perspektiver, noe som også styrker tilliten til resultatene i prosjektet. Resultatene fra undersøkelsen reflekterer også i stor grad de funnene som er gjort av tidligere forskning på fagbiblioteket i endring, som sted, som en viktig sosial arena, og fremhever viktigheten av biblioteket som et fysisk sted i en svært digitalisert tid.

7.2. Svar på problemstilling og forskningsspørsmål

Målet med dette prosjektet har vært å undersøke *om* og *hvordan* Covid-19-pandemien har endret studentenes bruk og inntrykk av biblioteket, hvilke følelser og tanker de har rundt dette, og hvordan de opplever at biblioteket har håndtert og tilpasset seg situasjonen, hva har fungert og hva kunne vært gjort annerledes. For å svare på dette ble følgende problemstilling formulert sammen med flere underliggende forskningsspørsmål:

Hvordan bruker studentene Biblioteket P48 under Covid-19-pandemien, hvilke opplevelser og inntrykk har de av biblioteket og tjenestene? Kan man se endringer i studentenes bruk, opplevelser og inntrykk av biblioteket under pandemien sammenlignet med før, og i så fall hvilke?

Hvordan bruker studentene biblioteket i P48 under Covid-19-pandemien?

1. Hvordan har Covid-19-pandemien påvirket driften av biblioteket?

1.a Hvordan har pandemien påvirket eksisterende tilbud og tjenester?

1.b Hvilke nye tjenester eller tilbud er utviklet på bakgrunn av pandemien?

Covid-19-pandemien har påvirket driften av biblioteket og bibliotekjentene på flere måter. Biblioteket P48 har siden mars 2020 opplevd to perioder med full nedstengning, en periode med begrenset tilgang, og har ellers måttet forholde seg til strenge smitteverntiltak i biblioteklokalene, med blant annet begrensede sitteplasser. Biblioteket har i denne sammenheng jobbet hardt med å få på plass digitale tjenester, samt tilrettelegging av andre tilbud og tjenester slik at de har kunnet fortsette arbeidet med å hjelpe studentene med det de måtte trenge i sin studiehverdag. Det ble dermed opprettet take-away og hjemsending av bøker i den perioden biblioteket måtte holde stengt, og ellers ble alle bibliotekets eksisterende tjenester gradvis digitalisert gjennom sommeren og høsten 2020.

Hvor ofte studentene besøkte biblioteket under covid-19-pandemien varierte alt fra ingenting til flere ganger i uken. De brukte hovedsakelig biblioteket til å arbeide alene, arbeide i grupper, låne og levere bøker, bruke grupperom, eller for å benytte seg av skriveren. Studentene brukte også biblioteket som en sosial møteplass, da de følte at biblioteket var et sted de kunne møtes når alt annet var stengt, og ble i større grad enn før også en av hovedgrunnene for bibliotekbesøket. Studiet viser dermed viktigheten av biblioteket som sted, og at Biblioteket P48 utmerket seg som en viktig arbeidsplass og egnet sted for å arbeide med studiene.

Alle informantene brukte digitale tjenester som Oria og tilgangen til databaser og tidsskriftartikler, men hadde ellers ikke brukt de digitale tjenestene noe mer eller på en annen måte enn før. De fleste hadde heller ikke fått med seg bibliotekets digitale tilbud under pandemien, eller at biblioteket tilbød take-away og hjemsending av bøker i periodene biblioteket holdt stengt for publikum.

Resultatene fra undersøkelsen viste også at studentene brukte biblioteket på ulike måter ut ifra hvor i studieløpet de befant seg, og støtter litteraturen der det påpekes at biblioteket og alt som er i det, endrer seg i løpet av ens akademiske karriere (Anderson, 2017).

hvilke opplevelser og inntrykk har de av biblioteket og tjenestene?

2. *Hvordan opplever studentene at biblioteket har tilpasset seg Covid-19-situasjonen?*

2.a *Hva mener studentene biblioteket har gjort som har fungert godt?*

2.b *Hva mener studentene burde vært gjort annerledes?*

Biblioteket var stengt i den perioden fokusgruppene ble holdt, og det var tydelig at flertallet av informantene kjente på tapet av en viktig arbeidsplass og møteplass. Noen av de tingene de savnet aller mest var muligheten til å arbeide i biblioteket, enten alene eller sammen med andre, muligheten til å titte i hyllene, og biblioteket som en sosial møteplass.

Det var derimot litt forskjellige tanker og opplevelser rundt hvordan biblioteket og tjenestene har fungert under pandemien. De som hadde brukt biblioteket mye under pandemien var generelt svært positive til bibliotekets innsats, og opplevde at de hadde klart å opprettholde driften uten å hemme tilbudene. Det var også flere som var veldig fornøyd med de digitale tjenestene som de hadde tilgang til hjemmefra. De fleste av informantene syntes imidlertid at biblioteket hadde vært for dårlig til å informere om hva som hadde blitt digitalisert og hvilke tilbud som var tilgjengelig via biblioteket, og at de burde vært flinkere til å promotere seg selv. Det ble blant annet foreslått at de kanskje burde vært litt mer aktive på sosiale medier eller på canvas, slik at de nådde ut til alle studentene. De syntes også bibliotekets nettsider var uoversiktlig og vanskelig å navigere, de opplevde derfor at det ofte var vanskelig å finne informasjon. Dette var punkter studentene mente burde vært løst på en bedre måte. Studentene var imidlertid svært positive til bibliotekets digitalisering, samt take-away og hjemsending av bøker, og synes dette var bra tiltak fra bibliotekets side, selv de som ikke hadde hørt om eller benyttet seg av tilbudene i forkant av fokusgruppene.

Resultatene fra undersøkelsen viste også at flere av informantene opplevde at terskelen for å ta kontakt med bibliotekar eller studieverkstedet var vesentlig høyere nå som alt var digitalt, enn når de bare kunne gå bort til skranken og prate eller spørre om hjelp. Noe som blant annet skyldte studentenes manglende evne til å formulere det behovet eller de spørsmålene de hadde for å be om hjelp eller veiledning, og som ble enda vanskeligere å uttrykke digitalt. For noen handlet det mer om den settingen som biblioteket kan gi, og som stimulerer til å arbeide med studiene. Noe som også viser viktigheten av biblioteket som sted, og at enkelte digitale tjenester aldri vil kunne erstatte de sosiale og emosjonelle sidene ved biblioteket.

Kan man se endringer i studentenes bruk, opplevelser og inntrykk av biblioteket under pandemien sammenlignet med før, og i så fall hvilke?

3. Føler studentene selv at pandemien har endret deres bruk eller inntrykk av biblioteket?

Covid-19-pandemien har helt klart hatt en innvirkning på studentenes bruk av biblioteket som sted nå og i fremtiden. For de fleste har pandemien ført til en drastisk reduksjon i bruken av det fysiske biblioteket, noe som også reflekteres i statistikken over antall besøkende det siste året. Dette skyldes blant annet faktorer som frykt for sykdom, reisefrårad, og digital undervisning. For noen har imidlertid pandemien ført til økt bruk av biblioteket. Et stengt samfunn med mangel på tilbud og tjenester har ført til at mange studenter sitter alene på små hybler og er ensomme. Resultatene fra studiet viser at biblioteket i stor grad brukes som arbeidsplass enten alene eller sammen med andre, men i tillegg til dette fungerer også biblioteket som en uforpliktende møteplass utenfor hjemmet, og som et sted hvor studentene kunne tilbringe tid. Basert på resultatene ser det derfor ut til at bibliotekets rolle som samlingssted utenfor hjemmet er blitt større, eller viktigere, enn før pandemien. Det var også noen av informantene som trodde at biblioteket ville bli brukt mer som en møteplass også i fremtiden

7.3. Avslutning og videre forskning

Resultatene fra undersøkelsen har avdekket flere interessante funn som forhåpentligvis vil være til nytte for Universitetsbiblioteket OsloMet, Biblioteket P48 og eventuelt andre som ønsker å forske på tilsvarende tematikk.

Som forslag til videre forskning tenker jeg det kunne vært interessant med en form for oppfølgingsundersøkelse etter pandemien, slik at man kunne sammenlignet resultatene fra dette prosjektet med nye funn når hverdagen har stabilisert og normalisert seg. Vil man kunne se endret bruk av biblioteket som en følge av pandemien slik resultatene fra dette prosjektet antyder? Har bibliotekets rolle som sosial møteplass og som et tredje sted blitt styrket etter pandemien? Og eventuelt se om digitale tjenester har vedvart etter pandemien, og dermed fått en større plass i biblioteket og undervisningen ved OsloMet enn før.

8. Litteratur

- Anderson, A., Fagerlid, C., Larsen, H. & Straume, I.S. (2017). Åpne forskningsbibliotek: Innledende betraktninger. I A. Anderson, C. Fagerlid, H. Larsen & I. S. Straume (Red.), *Det åpne bibliotek: Forskningsbiblioteket i endring* (s. 11-20). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://hdl.handle.net/10642/5138>
- Anderson, A. (2017). Kunnskapens hus: et antropologisk perspektiv på universitetsbiblioteket som sted. I A. Anderson, C. Fagerlid, H. Larsen & I. S. Straume (Red.), *Det åpne bibliotek: Forskningsbiblioteket i endring* (s. 147-169). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://hdl.handle.net/10642/5138>
- Applegate, R. (2009). The Library Is for Studying: Student Preferences for Study Space. *The Journal of academic librarianship*, Vol.35(4), s. 341-346.
- Beckers, R., Van der Voordt, T. & Dewulf, G. (2016). Learning space preferences of higher education students. *Building and Environment*, Vol.104, s. 243-252. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2016.05.013>
- Belkin. N. J. (1980). Anomalous States of Knowledge as a Basis for Information Retrieval. *The Canadian Journal of Information Science*, Vol.5, s. 133-143. https://faculty.washington.edu/harryb/courses/INFO310/Belkin1980_ASK.pdf
- Berge, S. M. (2010). *Studenter i Biblioteket Dragvoll. En kvantitativ studie av studentenes bruk av bibliotekets tjenester* [Masteroppgave, NTNU]. NTNU Open. <http://hdl.handle.net/11250/269237>
- Bryant, J., Matthews, G. & Walton, G. (2009). Academic libraries and social learning space: A case study of Loughborough University Library, UK. *Journal of librarianship and information science*, Vol.41(1), s.7-18. DOI: 10.1177/0961000608099895
- Cha, S. H & Kim, T. W. (2015). What Matters for Students' Use of Physical Library Space? *The Journal of academic librarianship*, Vol.41(3), s. 274-279. DOI: 10.1016/j.acalib.2015.03.014
- Egeland, L. (2015). Meningen med livet – for fagbibliotekene. *Bok og Bibliotek*, 82(5), s.22-23.
- Fagerlid, C. (2017). Et godt sted å arbeide. Drømmer og disiplinering på biblioteket. I Anderson, A., Fagerlid, C., Larsen, H., Straume, I (Red.), *Det åpne bibliotek:*

- Forskningsbibliotek i endring (s. 171-191). Cappelen Damm Akademisk.
<https://hdl.handle.net/10642/5138>
- Folkehelseinstituttet. (2020, 17. desember). *Livskvalitet og psykisk helse under koronaepidemien november-desember 2020*. Hentet 10. juni 2021 fra:
<https://www.fhi.no/div/helseundersokelser/fylkeshelseundersokelser/livskvalitet-og-psykisk-helse-under-koronaepidemien--nov-des-2020/>
- Folkehelseinstituttet. (2021, 30. mars). *Statistikk om koronavirus og covid-19*. Hentet 31. mars 2021 fra: <https://www.fhi.no/sv/smittsomme-sykdommer/corona/dags--og-ukerapporter/dags--og-ukerapporter-om-koronavirus/>
- Gayton, J. T. (2008). Academic Libraries: «Social» or «Communal?» The Nature and Future of Academic Libraries. *The Journal of academic librarianship*, Vol.34(1), s.60-66.
- Gregersen, A-B. & Moxnes, G. B. (2019). Planning Ahead, Being Prepared: Looking into Future Possibilities of Library Space. *IATUL Conference: Purdue e-Pubs*, Purdue University.
<https://docs.lib.purdue.edu/iatul/2019/space/3>
- Grønlund, I. L. & Ringnes, H. K. (2017). «Biblioteket er fett» - om fagbiblioteket som sosial og emosjonell arena. I Anderson, A., Fagerlid, C., Larsen, H., Straume, I (Red.), *Det åpne bibliotek: Forskningsbibliotek i endring* (s. 193-210). Cappelen Damm Akademisk. <https://hdl.handle.net/10642/5138>
- Hennink, M. M. (2014). *Focus Group Discussions: Focus Group Discussions*. Oxford University Press. ProQuest Ebook Central. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/detail.action?docID=1630622>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2011). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4 utg.). Abstrakt forlag
- Kulturdepartementet/Kunnskapsdepartementet (2019). *Rom for demokrati og dannelse: Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2021*. Regjeringen. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/18da5840678046c1ba74fe565f72be3d/nasjonal-biblioteksstrategi-endelig-uu.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3 utg.). Gyldendal akademisk.
- Mildestveit, H., Løken, H. & Langsholt H. K. (2018). *Biblioteket som læringsrom- Rapport fra brukerundersøkelse ved NMBU Universitetsbiblioteket, høsten 2017*. NMBU

Universitetsbiblioteket.

<https://www.nmbu.no/om/biblioteket/aktuelt/node/34762>

OsloMet. (u.å.-a). *Arrangementer i biblioteket*. Hentet 27. januar 2021 fra:

<https://www.oslomet.no/ub/arrangementsstotte>

OsloMet. (u.å.-b). *Bibliotekene*.

<https://www.oslomet.no/ub/bibliotekene>

OsloMet. (u.å.-c) *OsloMet – Storbyuniversitetet*.

<https://www.oslomet.no/>

OsloMet. (2019a, 11. juni). *Handlingsplan for Universitetsbiblioteket 2019-2024*.

<https://www.oslomet.no/ub/bibliotekene/handlingsplan>

OsloMet. (2019b, 3. desember). *Strategi og visjon*.

<https://www.oslomet.no/om/strategi-og-visjon>

OsloMet. (2020a, 29. januar). *Medieseksjonen*.

<https://www.oslomet.no/ub/medieseksjonen>

OsloMet. (2020b, 1. februar). *Take away-bibliotek og digital veiledning*. Siste nyheter. Hentet

23. april 2021 fra: <https://student.oslomet.no/siste-nytt/-/nyhet/take-away-bibliotek-og-digital-veiledning>

OsloMet. (2020c, 14. august). *Universitetsbiblioteket er her for deg*. Siste nyheter. Hentet 22.

april 2021 fra: <https://student.oslomet.no/siste-nytt/-/nyhet/universitetsbiblioteket-er-her-for-deg>

OsloMet. (2021a, 19. april). *Kurs og veiledning fra Universitetsbiblioteket*. Hentet 23. april

2021 fra: <https://student.oslomet.no/kurs-universitetsbiblioteket>

OsloMet. (2021b, 16. mars). *OsloMets studiesteder åpner for studenter*. Siste nyheter.

Hentet 23. april 2021 fra: <https://student.oslomet.no/siste-nytt/-/nyhet/oslomets-studiesteder-apner-for-studenter>

OsloMet (2021c, 25. januar). *Stengte studiesteder og digital undervisning for alle*. Siste

nyheter. Hentet 27. januar 2021 fra: <https://student.oslomet.no/siste-nytt/-/nyhet/stengte-studiesteder-og-digital-undervisning-for-alle>

OsloMet-storbyuniversitetet. (2021, 27. mars). I *Wikipedia*.

https://no.wikipedia.org/wiki/Oslomet_%E2%80%93_storbyuniversitetet

Regjeringen (2020, 15. desember). *Langsiktig strategi for håndtering av covid-19-pandemien*.

Hentet 1. februar 2021 fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/langsiktig-strategi-for-handteringen-av-covid-19-pandemien/id2791715/>

Regjeringen. (2021a, 23. mars). *Regjeringen innfører strengere nasjonale tiltak*. Hentet 31. mars 2021 fra:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-innforer-strengere-nasjonale-tiltak/id2841039/>

Regjeringen. (2021b, 11. februar). *Slik har koronapandemien påvirket studentene*. Hentet 10. juni 2021 fra:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/studiebarometeret/id2834124/>

Thiele, K. & Klagge, B. (2021). Third places and education justice: public libraries in the context of COVID-19. *Erkunde, Vol.75(1)*, s. 31-49.

Tjernshaugen, A., Hiis, H., Bernt, J.F. & Braut, G.S. (2020, 29. desember). *koronavirus-pandemien 2020-2021* i *Store medisinske leksikon* på snl.no.

https://sml.snl.no/koronavirus-pandemien_2020-2021

Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4 utg.) Gyldendal.

Universitetsbiblioteket. (2020). *Utredning om fremtidens Universitetsbibliotek ved OsloMet*.

<https://ansatt.oslomet.no/documents/585743/58814821/Utredning+om+framtidig+bibli%09otekstruktur+ved+OsloMet/c0861b4f-eabc-9ec8-bd6b-a84c68958ee0>

Universitetsbiblioteket, OsloMet (2020a, 27. april). *Takeaway-biblioteket på*

Universitetsbiblioteket OsloMet er åpent [Statusoppdatering]. Hentet 23. april 2021 fra: <https://www.facebook.com/oslomet.ub>

Universitetsbiblioteket, OsloMet (2020b, 18. mai). *Fra og med 19. mai er bibliotekene delvis åpne for studenter og ansatte, og du kan hente og levere bøker og AV-utstyr i angitte åpningstider* [Statusoppdatering]. Hentet 23. april 2021 fra:

<https://www.facebook.com/oslomet.ub>

Universitetet i Oslo. (2021, 18. mai). *Nettskjema-diktafon-appen*.

<https://www.uio.no/tjenester/it/adm-app/nettskjema/hjelp/diktafon.html>

Walton, G. (2006). Learners' demands and expectations for space in university library: outcomes from a survey at loughborough university. *The new review of academic librarianship, Vol.12(2)*, s. 133-149.

<https://doi.org/10.1080/13614530701330430>

- Watson, L. (2010). The Future of the Library as a Place of Learning: A Personal Perspective. *The new review of academic librarianship*, Vol.16(1), s. 45-56.
<https://doi.org/10.1080/13614530903574637>
- Wood, E. (2021). Libraries Full Circle: The Cross Section of Community, the Public Sphere, and Third Place. *Public library quarterly (New York, N.Y.)*, Vol.40(2), s. 144-166.
<https://doi.org/10.1080/01616846.2020.1737491>
- World Health Organization (2021). *WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard*. Hentet 31. mars 2021 fra: <https://covid19.who.int/>
- Young, B. W. & Kelly, S. L. (2019). How Well do We Know Our Students? A Comparison of Students' Priorities for Services and Librarians' Perceptions of Those Priorities. *The Journal of academic librarianship*, 44(2). s. 173-178.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2018.02.010>
- Aabø, S. & Audunson, R. (2012). Use of library space and the library as place. *Library & Information Science Research*, Vol.34(2), s. 138-149.
<https://doi.org/10.1016/j.lisr.2011.06.002>

9. Vedlegg

Vedlegg 1. Rekrutteringsmelding

Kunne du tenke deg å bidra til mitt masterprosjekt?

Hei medstudentert! Jeg er i gang med min masteroppgave innen Bibliotek- og Informasjonsvitenskap, og i den sammenheng utfører jeg et prosjekt der jeg skal undersøke hvordan dere studenter bruker biblioteket i P48 under Covid-19-pandemien, samt hvilke opplevelser og inntrykk dere har av biblioteket og tjenestene. Dersom du ønsker å bidra til prosjektet innebærer det å delta i en fokusgruppe med 3-4 andre studenter, der vi sammen skal diskutere ulike temaer knyttet til bruk, opplevelser og inntrykk av biblioteket. Dette er en unik mulighet for dere studenter til å komme med deres tanker og meninger rundt bibliotekets håndtering av Covid-19-situasjonen, hva som er bra og hva som kunne vært gjort annerledes.

Det er selvfølgelig helt anonymt å delta, i den forstand at alle personopplysninger vil bli håndtert på en sikker måte under prosjektet, og ingen studenter vil kunne bli gjenkjent i den endelige publikasjonen. Fokusgruppene vil bli utført i Januar/Februar 2021, og vi avtaler sammen et tidspunkt som passer alle.

Dersom du er interessert i å delta, eller ønsker mer informasjon om prosjektet, kontakt meg gjerne på min studentmail: s197991@oslomet.no

Håper du ønsker å delta!

Vennlig hilsen

Heidi Ramberg Kristiansen

Vedlegg 2. Diskusjonsguide

Diskusjonsguide

Introduksjon: kort introduksjon av meg selv, kort om prosjektet og hvordan fokusgruppediskusjonen vil fungere

Aller først kan vi starte med å introdusere oss selv

1. Introduser deg selv med fornavn, om du er bachelor eller masterstudent, og kanskje også hvor langt i studieløpet du er kommet (eks.1 år eller 3 året på Ba)

Starte lydopptak

Et stengt bibliotek

1. Biblioteket ble stengt i mars 2020 og holdt stengt ut vårsemesteret, og er igjen nå stengt frem til 10 februar, og kanskje lenger. Hvordan opplever dere et helt stengt bibliotek?
2. Benytter dere bibliotekets digitale tjenester nå som biblioteket er stengt? Og i så fall hvilke? (Oria, digital veiledning eller kurs, digitalt arrangement)
3. Benyttet du de samme digitale tjenestene da biblioteket var stengt første gangen?
4. Hvilke digitale tjenester anser dere som mest viktig?
5. Hvilke digitale tjenester anser dere som minst viktig?
6. Er det noe spesielt dere savner nå som biblioteket er stengt?

Hvordan har dere brukt biblioteket under Covid-19-pandemien når biblioteket har vært åpent?

1. Hvor ofte vil du anta at du har vært på biblioteket P48 under pandemien?
2. Hva gjør du når du er på biblioteket?
 - a) Hvilke bibliotekstjenester benytter du deg av når du er på biblioteket?
3. Hva er som regel hovedgrunnen til at du besøker biblioteket?
4. Hvilke tjenester anser du som mest viktig?
5. Og hvilke tjenester anser du som minst viktig?

6. Hvilke digitale tjenester benytter du deg av om du ikke er i det fysiske biblioteket? De samme som når biblioteket har holdt stengt?

Hva er deres opplevelser og inntrykk av biblioteket og tjenestene?

1. Hvordan synes dere biblioteket og bibliotekjentene fungerer under pandemien?
2. Hvordan opplever dere at biblioteket har håndtert og tilpasset seg korona-situasjonen?
 - a) Hvilke endringer og tiltak har biblioteket gjort som du synes har fungert spesielt godt?
 - b) Hvilke endringer og tiltak har biblioteket gjort som ikke har fungert så bra? I så fall hva kunne vært gjort annerledes?
 - c) Er det noen tilbud eller tjenester dere savner nå under pandemien, eller som kunne vært gjort eller løst på en annen måte?

Har Covid-19-pandemien endret hvordan du bruker biblioteket?

1. Har pandemien påvirket hvor ofte du besøker biblioteket (sett at biblioteket har vært åpent)?
 - a) Dersom du besøker biblioteket sjeldnere enn før, hva skyldes det? (Sykdom, frykt for sykdom, reduserte åpningstider, reduserte tjenester, færre arbeidsplasser, noe annet?)
2. Føler du selv at pandemien har endret hvordan du bruker biblioteket sammenlignet med før?
 - a) Og tenker dere at pandemien har påvirket hvordan dere kommer til å bruke biblioteket i fremtiden? (Er det f.eks kommet noen tjenester dere kommer til å fortsette å bruke etter pandemien, eller om pandemien har ført til at dere vil bruke mer digitale tjenester enn tjenester i det fysiske biblioteket?)

Avslutning

1. Er det noe annet dere kommer på som dere gjerne vil dele eller snakke om før vi avslutter?

Tusen takk for at dere ville delta i denne fokusgruppediskusjonen!